

СЛОВО

Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПІД МАСКОЮ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Фото Г. Оберської

ГАРЯЧА ТЕМА

**ШАНОВНИЙ ПАНЕ ПРЕЗИДЕНТЕ!
ШАНОВНА ПАНІ ПРЕМ'ЄР-МІНІСТР!**

Не хотілося б нагадувати, що основною силою Помаранчевої революції була українська інтелігенція, яка сподівалася на присутні зміни в житті, на реалізацію права нації бути достеменним суб'єктом історичного поступу, що свавільно відбиралося в неї впродовж 350 років сумного виживання. Серед багатьох законних прав було й залишається право автохтонного народу на його мову, поза якою він ніколи не зможе повноцінно реалізуватися у своєму іманентному естві. Однак це право й надалі лишається проблематичним. Тому викликає тривогу проект Указу Президента "Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України", вже розісланий у різні міністерські відомства для подальшого "узгодження та пропозицій", коли ще й досі немає аналогічного документа негайного порятунку мови титульної нації, що віками зазнавала дискримінації та репресій, свавільно позбавлялася можливості повноцінного розвитку в рідному краї. Невже вона знову потрапила у розряд "інших"?

Українська мова й досі не має юридично закріплених повноважень на теренах України, крім 10-ої статті її Конституції, яку деякі депутати і держслужбовці відверто ігнорують, навіть у стінах Верховної Ради чи Міністерств, не кажучи вже про місцеву виконавчу владу та органи місцевого самоврядування, яким адресуватиметься майбутній указ Президента. Знаючи природу нашого чиновника, вихованого переважно на російських цінностях, байдужого до української культури, ще змушеного — про людське око — використовувати українську мову в ролі фартушка на офіційних церемоніях, фатальні результати такої акції для українства, яка дивує своєю поспішністю, можна цілком передбачити. Сьогодні російська

7 квітня Верховна Рада, згідно з тижневим планом роботи розглядатиме сім законів про мови, авторами яких є:

- а) П. Мовчан, К. Ситник; б) В. Горбачов, С. Матвієнков; в) І. Юхновський; г) О. Царьов, Я. Сухий; д) М. Шульга, Н. Шуфрич; є) Л. Черновецький, Г. Дашутін; ж) О. Мороз.

Більшість з них (крім законів, підготовлених П. Мовчаном, К. Ситником, І. Юхновським) носять антиконституційний характер. На цьому тлі особливу тривогу викликає проект Указу Президента "Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України".

мова безперешкодно заповнила лінгвістичний простір України. Вона й донині лишається панівною не тільки в Криму, на Донеччині чи Луганщині, де ледве живіть поодинокі українські школи, майже не з'являється українськомовна преса, українське слово викликає часто агресивну реакцію тощо. Водночас, аби не ходити далеко по прикладах, варто зазирнути в перший-ліпший кіоск у Києві, Чернігові, Житомирі чи Хмельницьку, аби пересвідчитися, скільки там українськомовної преси — одиниці. На чотирнадцятому році незалежності ледве живіть українськомовна книжка, відсутній національний кінематограф; радіомовлення, де безперешкодно лунають примітивні російські псевдошансони, надалі усуває українську пісню зі свого формату тощо. Навіть нове, переважно міське покоління дітей, що виросло в часи незалежності, майже не спілкується українською мовою. Майбутній указ у разі його підписання навряд чи задовольнить лінгвістичні домагання регіонів, де мовна ситуація створювалася штучно, переживши тотальне зросійщення, проти чого протестували В. Стус та Ю. Литвин, але їхнього мужнього голосу так ніхто й не почув, крім каральних органів колишнього СРСР. То яким чином виявити населені пункти компактного проживання того чи того мовного етносу? Чи не станеться так, що, скажімо, у Києві мешканці певного

будинку проголосять себе російськомовними і вимагатимуть від ЖЕКу визнання своїх прав на підставі цілком ймовірного президентського указу, який навряд чи притлумить надуманий і небезпечний розкол України, спровокований російськими політехнологами та антинаціональними силами, які збиралися у Северодонецьку і сьогодні сподіваються на реванш, але їм ще й досі не дано відповідної правової оцінки. То навіщо потурати провокаційним силам, задовольняти їхні домагання, знаючи, як опікується Москва російськомовним населенням на території колишнього СРСР, на відміну від Києва, який не зробив майже жодного конструктивного кроку для забезпечення істотних потреб навіть етнічних українців, яким доводиться жити під юрисдикцією інших держав? Чи не час розібратися в болючій проблемі по суті, а не розігрувати мовної карти у наступну передвиборну кампанію?

Майбутній указ, у разі його підписання, надасть переваги саме російській мові, а не гагаузькій, грецькій чи польській, які так і лишаться у своїх локальних межах функціонування. Адже видається нереальним факт підготовки "різномовних" чиновників, які оволоділи б мовами багатьох національностей, відповідали б по-асирійськи чи по-німецьки.

Закінчення на с. 4

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ ТОБІ, ОТЧЕ!

У ці дні всі народи схиляють голови, віддаючи глибоку шану і вдячність Великій Людині, Великому Християнинові, якому судилося бути визнаним святим ще за життя — Святішому отцю Івану Павлу II, котрий думкою, словом, вчинками і власним прикладом життя зробив цей світ добрішим, оновив його духом віри, сповнив новою надією і самовідданою любов'ю.

Кароль Войтила з польського містечка Вадовіце, який у дитинстві втратив батьків, підлітком працював у каменоломні, юнаком розпочав навчання у підпільній духовній семінарії й дивився на небо, як на Небо, відійшов у Вічність так само спокійно, як жив і як навчав нас — у любові до ближнього, гармонії душі та єдності зі Святим Духом.

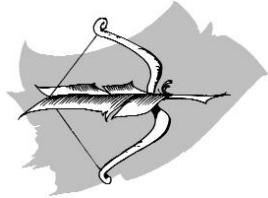
"Несіть тягар один одного і будьте солідарні!" — закликав папа Іван Павло II небачені доти сотні тисяч поляків, зібрані на площі у Гданську — і постала "Солідарність", яка розірвала комуністичні пута в Європі.

"Нехай зійде Дух Твій і оновить землю!" — так перед мільйонним зібранням вірних на Ясній Гурі в Ченстохові звернувся папа Іван Павло II до Отця Небесного. І прийшло духовне, а за ним і суспільне оновлення Польщі, народ якої швидкими темпами випрацював собі авторитет і почесне місце серед народів Європи.

"Христос — дорога, правда і життя!" — під таким гаслом Святий отець Іван Павло II відбув прочанську поїздку по Україні, залишивши в серцях українців зерно Правди, яке потім помаранчево проросло на Майдані Незалежності.

Великий Вчитель людства папа Іван Павло II, той самий Кароль Войтила з Вадовіц упродовж кількох днів відходив у вічність на очах усього світу, своєю смертю навчаючи нас і переконуючи у великій силі віри, міцності надії та очевидності Божої Любові.

Закінчення. Поч. на с. 1

Чиновники зазвичай і надалі спілкуватимуться з громадянами "по суті" російською мовою, нехтуючи мовами інших національностей, не кажучи вже про державну українську, які б застереження не робилися у досить туманному третьому пункті проекту президентського указу. Чи не ліпше було б, аби вони нарешті до ладу, на фактовому рівні опанували державну мову на всій території України? Але, здається, таким питанням ніхто сьогодні серйозно не переймається. В такій ситуації створюються сприятливі умови для російської мови, якій може бути повернуто штучний статус "засобу міжнаціонального спілкування", як це практикувалося не тільки в радянські часи, а й у період правління Л. Кучми, коли здійснювалася політика повільної деукраїнізації, провокуючи небезпечну, обстоювану у 20-ті роки минулого століття партфункціонером Д. Лебедем, "теорію боротьби двох націй", коли пріоритети зазвичай надавалися російській культурі та мові, натомість українська опинялася в ролі наймички, перефразовуючи слова Т. Шевченка, "на рідній не своїй землі". Таким чином запроваджувалося чисто утилітарне ставлення до мови, трактування її лише як комунікативного та інформативного засобу, тому, мовляв, нічого поганого не станеться, якщо одну мову замінити на іншу, "престижнішу". Прихильники таких поглядів часто апелювали до "важливіших" виробничих та соціальних питань, забуваючи про принцип "не хлібом єдиним", цинічно нехтували духовними чинниками людського існування, суттю кожної мови, що містить у собі домінуючий — етногенетичний код, пошкодження якого призводить до незворотних мутацій свідомості, до породження амбівалентного психотипу, відомого під зневажливою назвою неповноцінного малороса, постійно дезорієнтованого в національному просторі, позбавленого чуття етнічної гордості та ідентичності, перетвореного на російськомовного маргінала. Проект Указу "Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України" під "демократичною" маскою соціальної справедливості приховує і далі білінгвальну недугу, з приводу якої українське письменство завжди било на сполох. На жаль, нащадки не завжди здатні засвоїти гіркі уроки трагічної минувшини, усвідомити застереження своїх попередників, як-от Б. Грінченка, який у своїй "Листах з України Наддніпрянської" під час полеміки із М. Драгомановим цілком слушно попереджав, як і К. Ушинський, від фатального за своїми наслідками штучного білінгву, що негативно позначається на людському мисленні; нагадати застереження О. Потебні, який вказував на "мерзоту запустіння" як наслідок такої політики, що неодноразово підтверджувалося життєвою практикою, відображеною у драмі "Між двох сил" В. Винниченка. Адже мова як етногенетичний код передбачає відповідний тип життєдіяльності, позначається на етнічній психології (згадаймо теорію Сепіра-Ворфа та підтвердження сучасних етнологів). Людина може бути достеменним двомовцем тільки в ситуації рівних мовних можливостей. Ще кращий варіант поліглота, адже чим більше мов людина знає, тим більше в неї комунікативних та духовних можливостей, однак не за рахунок материнської мови, що свого часу продемонстрували І. Франко, Леся Українка, А. Кримський, М. Зеров, В. Мисик, М. Лукш, Г. Кочур та ін.

ПІД МАСКОЮ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ

Малюнок О. Ніколайця

Українська мова й досі зазнає дискримінації, що спостерегли навіть іноземці, як-от Д. Кіллєнз, Ш. Андерсен та М. Гейснер, які радили нашим країнам із приводу такого порушення прав людини звертатися до ООН (див.: "Голос України". — 1994. — 30 червня). Треба, очевидно, усвідомити, що проти української мови віками велася війна за всіма вимогами тактики і стратегії, в одних випадках загроюючи з національними почуттями, що продемонструвала українізація 20-их років, в інших — вдаючись до цинічного одержавленого терору, іноді використовуючи двомовних колаборантів, аби потім безборонно заповнити штучно створену порожнечу вже власними, відмінними від автохтонних, лексико-семантичними структурами, дарма що українців за останнім переписом — 77,9 %. Не забуваймо про цинічний указ Петра I (1720), яким заборонялося книгодрукування українською книжною мовою у друкарнях Києво-Печерської лаври, в Чернігові та Новгород-Сіверському, указ Катерини II (1754) про заборону викладання українською книжною мовою у Києво-Могилянській академії, розпорядження синоду (1769) про вилучення українських текстів із писаних церковних книг, про закриття Києво-Могилянської академії (1811), "переформованої" у духовну академію, закриття недільних шкіл (1862), в яких викладання велася українською мовою, циркуляр

но постали українські письменники, для яких мовна справа була справою життєвої долі, іноді переростаючи на комплекс "двоєдушності" (С. Єфремов), як у випадку з М. Гоголем, який перейшов на російську мову, тому що рідна була "безперспективною". Вони в переважній більшості самотиною володіли рідною мовою і тому вже були приречені на репресії — від Т. Шевченка до В. Стуса. Дорога до свободи, як свого часу слушно зазначив М. Грушевський, в українців "вимощена книгами". Йдеться і про дорогу до Помаранчевої революції. І коли Т. Шевченко писав "Возвеличу/ Малих отих рабів німих!/ Я на сторожі коло їх/ Поставлю слово", він мав на увазі не слово взагалі, а, передусім, українське, свавільно відібране в його народу, перетвореного на "рабів отих німих". Тому не треба дивуватися, що психіка українців, починаючи від фатальної для них Переяславської ради, формувалася під потужним тиском немовби вищого й досконалішого російськомовного середовища, призводила до небезпечного розколу нації. То чи варто нав'язувати українській спільноті ще одну інтригу, яка загрожуватиме поглибленню розмежування українства "на два підетноси, які поступово стають етнічно чужими один одному", про що попереджає колишній депутат Верховної Ради Ю. Гнаткевич (див.: "Україна молода". — 2005. — 24 березня)? Чи, може, слід нарешті розпочати процес конструктивного націотворення, беручи приклад із Гарібальді, Масарика чи Пілсудського, що стало для них завданням номер один, тільки-но їхні народи спромоглися на незалежність. Під час виборчої кампанії сьогочасний пан Президент полюбував словосполучення "моя нація", яким викликав симпатію помаранчевого Майдану, тому національно свідомі інтелігенція хотіла б пересвідчитися у послідовності вельмишановного Віктора Андрійовича та його команди, у відповідності його слів конкретним справам. Чи не час звернутися до фахівців із приводи багатьох делікатних проблем сьогочасного життя в Україні, надаючи пріоритет думці лінгвістів, а не політиків, коли вже йдеться про делікатні мовні справи, довкола яких почалися нездорові передвиборні спекуляції. Чи не час критично переглянути проект нового Закону "Про розвиток і застосування мов в Україні", переданий Радою з мовної політики при Президентові України (1997) до Верховної Ради, який розглядався нею досить неохоче. Адже Закон УРСР "Про мови в Українській РСР", прийнятий ще радянською Верховною Радою (28 жовтня 1989) під тиском національно-демократичного руху, не відповідає сьогочасним реаліям, бо розрахований на збереження правочинності російської мови, прихованої за підступним формулюванням "вільного вибору мови навчання". Цей Закон втілювався дуже мляво, іноді просто ігнорувався, перетікаючи у річищі прихо-

ваної двомовності. В Україні досі на державному рівні не утверджується принцип зіставлення, а не протиставлення різномірних явищ при збереженні статусу мови титульної нації, яка може і повинна виконувати функцію міжнаціонального спілкування на рідних теренах, де живе багато народів і кожен з них має право на свою мову.

Дотримання Європейської Хартії меншинних або міноритарних мов цілком можливе, але не за рахунок української мови і не шляхом протиставлення її іншим мовам. Тому слід відмежувати політику від лінгвістики, надати можливість проаналізувати дражливе питання фахівцям, зокрема філологам, які дали б сподівані рекомендації шановним урядовцям. Треба розробити досі відсутні механізми захисту української мови, як це маємо в Німеччині, Франції або Чехії, критично переосмислити досвід Скрипниківської реформи без будь-яких упереджень до її концепції, запровадити умови для формування і розвитку культури мовного спілкування з обов'язковим дотриманням 10-ої статті Конституції України в середній та вищій школах, в адміністративних установах, у радах різних рівнів та в органах виконавчої влади, у засобах масової інформації тощо, створити умови для нормального розвитку українського письменства, яке потерпає від хворобливої мовної політики, для української книги, що мусить бути конкурентоспроможною, забезпечити національний формат українській пісні та українській культурі в якомога повнішому обсязі. Нарешті треба на державному рівні запровадити в ЗМІ, на каналах радіо і телебачення в усіх регіонах України пропаганду української мови як засобу консолідації нації.

Тому розісланий у міністерства проект Указу Президента "Про захист прав громадян на використання російської мови та мов інших національностей України" видається нам сьогодні не на часі, оскільки подібного проекту указу Президента на захист української мови немає і про який досі ніде не чути. Саме вона — українська — у багатьох регіонах України сьогодні опинилася в ситуації меншини, якою так клопочеться Європейська Хартія, саме вона потребує посутньої довгоочікуваної державної підтримки. Національно свідомі інтелігенція, зокрема письменники і філологи, сподіваються, що такі нарешті Україна зможе стати українською, як було обіцяно Президентом під час нелегких виборчих перегонів.

З повагою —

Ю. КОВАЛІВ, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор філологічних наук, член НСПУ, лауреат Шевченківської премії,

А. МОЙСІЄНКО, завідувач кафедри сучасної української мови, професор Київського національного університету ім. Т. Шевченка, доктор філологічних наук, член НСПУ,

А. ГУЛЯК, професор Київського національного університету, доктор філологічних наук,

Л. ДУНАЄВСЬКА, завідувач кафедри фольклористики, професор Київського національного університету, доктор філологічних наук,

О. АСТАФ'ЄВ, професор Київського національного університету, доктор філологічних наук, член НСПУ,

Н. ПЛЮЩ, доцент Київського національного університету,

Л. ШУРКО, доцент Київського національного університету

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у ч. 39–52
за 2003 р., ч. 2–9, 11–14, 16–18, 20–2,
28, 30, 32, 34, 37, 39, 41, 43, 45, 51 за 2004 р.,
ч. 3, 6, 7, 9, 11 за 2005 р.

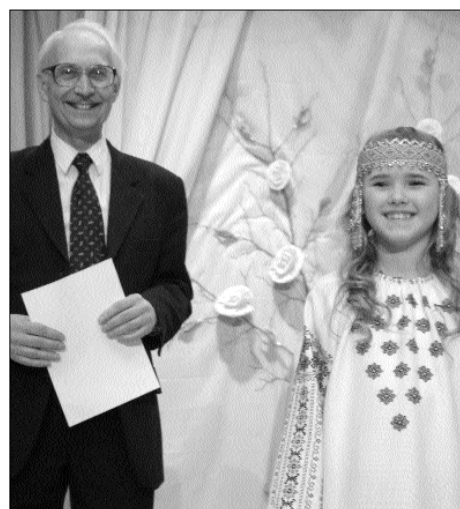
Александрова Л. П., м. Київ	50,00	Логвиненко Л. І., м. Жовті Води	20,00
Бабинська ЗОШ Іллінецького р-ну Вінницької обл.	310,00	Львівське обласне МАН, м. Львів	100,00
Балтське педучилище Одеської обл.	318,00	Людкевич О. В., м. Моршин Львівської обл.	10,00
Без прізвища, м. Полтава	15,00	Макарук М. М. і Макарук Й. Ф., м. Київ	100,00
Бережанська гімназія Тернопільської обл.	301,60	Надіївська ЗОШ Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	100,00
Бойко М. І., м. Кам'янка-Бузька Львівської обл.	100,00	(ч/з <i>Перевізник</i>) Олійник Г. С., м. Хоростків Тернопільської обл.	150,00
Боремельський колегіум Демидівського р-ну Рівненської обл.	53,00	П'ятківська Д. І., с. Денисів Козівського р-ну Тернопільської обл.	100,00
Бурмистрова Т. Н., с. Балівка Дніпропетровської обл.	15,00	Павлюк М. Г., м. Чернівці	20,00
Бутрій В. Д., с. Демня Миколаївського р-ну Львівської обл.	100,00	Паламарчук О. М., м. Рівне	20,00
Варивода Т. О., м. Кам'янка Черкаської обл.	10,00	Педагогічний колектив Поберезької школи І–III ст. Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.	369,00
ВАТ "Домобудівний комбінат № 3", м. Київ	2000,00	Порушники Іван, Ахтіма, Марія, с. Ставчани Кіцманського р-ну Чернівецької обл.	200,00
Вербовецька ЗОШ І–III ст. Ланівецького р-ну Тернопільської обл. (ч/з <i>Шевчук</i>)	27,00	Працівники закладів культури м. Болехів Івано-Франківської обл.	179,00
Вишківська ЗОШ Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	68,00	(ч/з <i>Якимова Г. Р.</i>) Радехівський держлісгосп Львівської обл.	1000,00
(ч/з <i>Шкелебей А. М.</i>) Від родини Турчанинових, м. Київ	100,00	Районна організація "Меморіал" м. Мостиська Львівської обл.	150,00
Войцеховський Р., м. Львів	30,00	(ч/з <i>Зілінського В. П.</i>) Римар В. А., м. Умань Черкаської обл.	20,00
Волобуєв Б. Ю., м. Київ	1000,00	Родина Стецько і Кушнір, м. Дрогобич Львівської обл.	130,00
Грінченків, м. Київ	100,00	Розточанська школа Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	36,00
Данильченко С. П., м. Київ	1000,00	(ч/з <i>Гошовську</i>) Романк У. А., м. Ланівці Тернопільської обл.	10,00
Данилюк В. О., м. Тростянець	10,00	РОО Всеукраїнське товариство "Просвіта", м. Рівне	560,00
Демидівське районне відділення освіти Рівненської обл.	49,00	САОШ с. Новошин Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	20,00
Демидівський лицей, м. Рівне	161,00	(ч/з <i>Беляк С. В.</i>) Світлак С. М., м. Львів	90,00
Демчук М. А., м. Рівне	20,00	Старомізинська ЗОШ Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	105,00
Денисенко	50,00	(ч/з <i>Ільків Г. І.</i>) Степанюк А. М., м. Київ	10,00
Держило М. В., с. Демня Миколаївського р-ну Львівської обл.	50,00	СШ № 32, 9-А кл., м. Полтава	28,00
Діденко І. Й., м. Долина Івано-Франківської обл.	50,00	Сьомченко Л. Т., с. Лани Перемишлянського р-ну Львівської обл.	50,00
Долинська гімназія № 1 Івано-Франківської обл. (ч/з <i>Осідач</i>)	210,00	Тернопільська обласна районна поліклініка м. Підгайці	137,00
Долинська спецшкола № 6 Івано-Франківської обл.	100,00	Титаренко М. П., м. Київ	1000,00
(ч/з <i>Луценко О. М.</i>) Долинський в/к Івано-Франківської обл.	239,00	Тростянецька школа Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	50,00
(ч/з <i>Микитюк</i>) ДП "Підгайцігаз" Тернопільської обл.	690,00	(ч/з <i>Стефанишин І. М.</i>) Учні 9–11 класів школи с. Шевченкове Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	41,00
Дробіняк М. М., м. Стрий	407,00	Факультет електроніки Львівського університету ім. І. Франка	918,00
Дунаєв А. О., м. Київ	350,00	Федченко Б. К., м. Луганськ	20,00
Євстратов В. О., м. Харків	150,00	ч/з <i>Грисько О. Т.</i> , м. Чортків Тернопільської обл.	300,00
Євстратова Т. Л., м. Харків	150,00	Чазова Ольга — голова "Молоді Просвіти", с. Денисів Козівського р-ну Тернопільської обл.	100,00
Євсузька ЗОШ І–III ст. Біловодського р-ну Луганської обл. (ч/з <i>Жирноклеєву Н. П.</i>)	53,90	Чернігівський філармонічний центр (концерт Раїси Решетнюк)	500,00
Желко О. Д., м. Чернівці	20,00	Чудінова Л. В., м. Біла Церква Київської обл.	10,00
Зеленко Т., м. Хмельницький	25,00	Шаповал С. А., с. Балівка Дніпропетровської обл.	3,00
ЗОШ с. Вовковії Демидівського р-ну Рівненської обл. (ч/з <i>Яконюк Л. Р.</i>)	120,00	Школа І–III ст. Оболоння Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	281,00
ЗОШ с. Малева Рівненської обл.	60,00	(ч/з <i>Креховецького В.</i>) Школа № 5 м. Долина Івано-Франківської обл.	150,00
Зубик Ю. Р. та Турчин А. Ю., м. Івано-Франківськ	200,00	(ч/з <i>Новошицьку Н. Б.</i>) Школа с. Вербень Рівненської обл.	40,00
Караваєва Н. П., м. Херсон	100,00	(ч/з <i>Максимюк</i>) Школа с. Княгинине Демидівського р-ну Рівненської обл. (ч/з <i>Ковальчук</i>)	97,00
Касьян Л. І., м. Токмак	15,00	Школа с. Москалівка Лановецького р-ну Тернопільської обл. (ч/з <i>Макодрай</i>)	75,00
Запорізької обл.	15,00	Школа с. Хрінники Демидівського р-ну Рівненської обл.	23,00
Киричук І. Я., м. Северодонецьк Луганської обл.	20,00	Школа-гімназія № 30, 3-Б кл. м. Вінниця (ч/з <i>Шалак М. В.</i>)	30,00
Клименко Я. І., м. Дніпропетровськ	40,00	Шпак І. І., м. Львів	100,00
Княжолуцька школа Долинського р-ну Івано-Франківської обл.	135,00	Яковенко С. М., смт. Долинська Кіровоградської обл.	230,00
(ч/з <i>Гаращак С.</i>) Ковальчук С. Ф., м. Київ	10,00	Ярський М. Б., смт. Липова Долина Сумської обл.	10,00
Ковалюк Р. В., м. Хоростків Тернопільської обл.	50,00		
Козинська ЗОШ І–II ст. Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.	120,00		
(ч/з <i>Салія Б. П.</i>) Косова С. А., м. Чернівці	20,00		
Котура Д. В., м. Ірпінь Київської обл.	50,00		
Кравців М. І. і Кравців Є. М., м. Калуш Івано-Франківської обл.	100,00		
Ксьондзик А. П., м. Рівне	100,00		
Кучеренко О. М., м. Київ	100,00		
Кшеванська Т. Я., м. Умань Черкаської обл.	2,00		
Лашкай М. І., с. Чинадієве Мукачівського р-ну Закарпатської обл.	10,00		
Лилак Д. Д., м. Київ	1000,00		
Липка Т. П., м. Свердловськ Луганської обл.	1000,00		

ШЕВЧЕНКО Є МОЄМУ СЕРЦІ

Як ми вже повідомляли,
26 березня цього року у
Будинку вчителя відбу-
лася урочиста церемо-
нія нагородження пере-
можців Фестивалю-кон-
курсу "Шевченко в моє-
му серці".

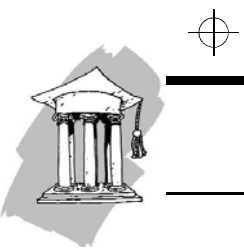
Світлини нашого
фотокореспондента
Ганни ОБОРСЬКОЇ
ілюструють зупинені
миттєвості свята

Добровільні пожертви
"На Кобзареву Церкву": МБФ
"Українська Родина"
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії
АКБ "Київ",
МФО 320401 ЗКПО 21709106

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 627 079 грн. 96 коп.

«ЯК ЗОРЯ ЯСНА»

МАКСИМ ТАДЕЙОВИЧ РИЛЬСЬКИЙ І КАНІВ

29 березня у Національній філармонії України відбувся урочистий вечір, присвячений 110-річчю з дня народження видатного українського письменника Максима Тадейовича Рильського. Вели діяство народна артистка України Лариса Кадирова та поет Іван Драч, який також виступив зі словом про славетного поета, перекладача, неокласика, естета і патріота. На вечорі звучали поезії Максима Рильського і пісні на його слова у виконанні Ольги Швидкої, Бориса Лободи, Петра Бойки, Наталії Лаврєнкової, Людмили Ткач та Івана Чайченка, Валентини Матюшенко, Галини Данилової, Віри Потоцької, Віталія Чікірїсова, ансамблю «Благовість». У вечорі пам'яті взяли участь онуки поета — Максим, Андрій і Тарас Рильські. Окрім рідних, виступили академік НАНУ Микола Жулинський, голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності Лесь Танюк, голова Українського Фонду культури Борис Олійник, лауреат літературної премії ім. М. Рильського Рауль Чілачава, поет Олекса Ющенко та літературознавець Михайло Іщенко, спогади якого про Максима Рильського ми й пропонуємо вам.

Максим Рильський і Тарасова гора. Рильський і Шевченко. Нероздільні ці поняття. Бо ж нероздільними є духовні велети України, що за різних часових відтинків, в умовах тоталітарних режимів відстоювали право свого народу на власний розвиток, на власну культуру й історію, на свою незалежну державу.

Ще в дитячі роки Максим Рильський відвідував Чернечу гору з відомими діячами української культури. У зрілому віці рідко якої весни або літа не бував він (по кілька разів) на священній канівській кручі в колі побратимів по перу, з синами, а потім і з онуками. Уси-папаница будителя нації надихала його незборимою наснагою.

Запам'ятався мені Максим Тадейович у травневі Шевченкові урочистості на Тарасовій горі 1961 року. Приїхав із маленьким онуком Максимом, ходив із ним довкола Великої Могили, декламував хлопчиків рядки з «Кобзаря».

Виступаючи на науковій конференції в Музеї Шевченка, Рильський тоді сказав: *«Важко назвати поета, який би стільки значив у житті свого народу, як Тарас Шевченко. Печать Шевченкового духа лежить на всіх ділах і діях, на всіх сторонах суспільного й культурного розвитку українського народу. Вона позначила всю нашу історію з середина XIX століття».*

Після конференції, услід теплого дощу, всі вийшли на оглядовий майданчик, на повні груди вдихаючи озону свіжість весни, і не приховували свого замилювання красою повноводого Дніпра, чарівними зарічними пейзажами. Невимушено якось, ніби звертався до самого себе, Максим Тадейович запитав: *«А чи всі знаємо, що поруч Чернечої гори був стародавній монастир і біля нього поховані козацькі гетьмани Підкова, Шах і Кишка? До того ж Кишка народився в Каневі, про нього існує одинадцять варіантів «Думи про Саміла Кишку». Це, любонь, найбільша й найкраща з українських дум».*

Та вперше я мав нагоду перемовитися з Максимом Тадейовичем під час ІV з'їзду письменників України в березні 1959 року. Коли наприкінці свого виступу на з'їзді М. Рильський прочитав вірш «Рідна мова», зал зааплодував стоячи.

Справді весняним громом ударили слова:

*Як гуд століть, як шум віків,
Як бурі подих — рідна мова,
Вишневих ніжність пелюстків,
Сурма походу світанкова,
Неволі стогін, волі спів,
Життя духовного основа.*

На противагу загальноприйнятій тоді зневазі до українського слова Рильський утверджував нашу мову як універсальний феномен буття нації, як носія історичної пам'яті, як мірило духовності нинішнього і грядущих поколінь.

і немає. Рильський трохи подумав і відказав: *«Ви добре зробили, що подбали за рідну мову, але від того можуть спіткати вас певні незручності. Оцього мого вірша про мову теж не друкує преса ось уже кілька місяців. Однак не хвилюйтеся: тепер хоч не арештують».*

Придушувати українську мову і її захисників було державною справою не тільки при Сталіну—Кагановичу, а й за часів Хрушова—Кириченка (останній тоді посідав трон першого секретаря ЦК КПУ).

«Певні незручності» ми, випускники інституту, відчули незбаром. Коли розподілялися призначення на роботу, всевладний перст ідеологічної жандармерії авторам листа показав однозначно — тільки за межі України.

Для формування мого покоління, чие дитинство звідало смерчі війни, особливого значення набувала воєнна лірика Максима Рильського. У критичні години історії поет-патріот цілком розділив свою долю з долею Батьківщини. Громадянська поезія М. Рильського загворила на повний голос зі сторінок української та всесоюзної преси, по радіо. У поета виникла можливість розбухати історичну самосвідомість свого народу, стоптану авторитарною системою.

Національно-патріотична ідея знаходить глибоке художнє втілення зокрема в поемі-оді «Слово про рідну матір» та в поемі-видинні «Жага». То зразки монументальної лірики, народженої добою руйнації і пожежі. Тема України усвідомлювалася наново, сприймалася в ретроспективі століть. Пафос високого розуміння Вітчизни, віра в незнищенність свого народу досягають потужної емоційної сили:

*Хто золоту порве струну,
Коли у гусях-дух Боянів,
Хто димний запах полину
Роздавить морокотом туманів,
Хто чорну витеше труну
На красний Київ наш і Канів?*

(«Слово про рідну матір», 1941 р.)

Боян — співець у стані воїнів. М. Рильський знаходить образ Матері-Вітчизни, щоб у жорсткій війні з фашизмом піднести його: Україна в нього виступає як суверен історії, як державний суб'єкт. У відчайдушно-доленосну мить поет осмислює всеохоплюючу значущість «землі, яку сходить Тарас малими босими ногами», «гарячої думи Кобзаря», Шевченкового Канева як символу безсмертя народу. Канева, що в історичному вимірі надії стоїть поруч Києва.

У сонеті, присвяченому визволенню Канева і Могили Шевченка від фашистської орди, М. Рильський уводиться цей благословенний край у широчинь вічності, належності Шевченкових місць до неперушного пласти базових духовних цінностей народу:

На противагу загальноприйнятій тоді зневазі до українського слова Рильський утверджував нашу мову як універсальний феномен буття нації, як носія історичної пам'яті, як мірило духовності нинішнього і грядущих поколінь.

*Уклін земний священним
 верховинам,
Де тінь Тараса на віки віків,
Душі народної любов і гнів,
Знялась в безсмертя помахом
 орлиним.*

Важку пульсацію української історії поет передає через звириний потопт зайд по найбільших святинях наших, через слюзи матерів, що «квітчали сон синовнім домовамом».

Шевченкові верховини, Канів постають, як неоціненна духовно-історична підвалина, як знамення борні та волі.

*І зловорожа падає стіна,
І не порушений, як зоря ясна,
В багрянім сівбі виникає Канів.*

Закінчилися жахітливі війни.

Видатний борець за гуманізацію людства — Максим Рильський — оспівував титанічну працю народу з відбудови сплюндрованої України. Як раптом на голову поета весною 1947 року звалилися громи й блискавиці. Йому інкримували буржуазний націоналізм, космополітизм, філософські збочення. Парадоксально: найдошкульніше громили ті твори Рильського, за які він нещодавно одержав сталінську премію, — то були збочення у параноїдній психіці «вождя народів» та його полігачів.

Пригадується, як брутально й послідовно палюжила Рильського сатанинська критика. Нам, школярам, на уроках української літератури вчителі радили виривати з підручників і хрестоматій сторінки з портретами та творами «лютого ворога соціалістичного реалізму» М. Рильського. Правда, ті ж учителі ніколи не перевіряли ретельності виконання безглуздих рекомендацій.

І хоча Максим Тадейович не визнавав себе винним, не кався, його творчість, як і після тортур поета в Лук'янівській в'язниці 1931 року, знає історичні втрати... Тільки дивовижна життєстійкість духу вберегла його від повного занепаду. Тепер Рильський вдається до головного, — до редакторської роботи над капітальними виданнями українських класиків (Котляревського, Шевченка, Франка, Лесі Українки, яка колись благословила його на поетичну путь). Колосальне значення мала перекладацька діяльність Рильського, найкращі його переклади українською Пушкіна, Лермонтова, Міцкевича, Словацького, Ісаакяна.

Після смерті кривавого тирана знову розквітнув самобутній талант поета-красномовця. Книжки Максима Рильського, написані в п'ятдесяті-шістдесяті роки є яскравим надбутком української поезії. Моє покоління зачитувалося збірками «Троянди й виноград» (1957), «Далекі небосхили» (1959), «Голосіївська осінь» (1959), «Зграя веселиків» (1960),

«В затінку жайворонка» (1961), «Зимові записки» (1964). Здавалося, на схилі літ до Майстра приходило друге дихання. Він ніби заново в сягав зі своїх островів юності — «На білих островах» (1915), «Під осінніми зорями» (1918), у «Синю далечінь» (1922), «Крізь бурю й сніг» (1925).

Збагачений новими ідейними та естетичними надбутками, неокласицизм Рильського змінив, проростав буйними отавами. Непереврені образи-перли своєї ніжної лірики Максим Тадейович визбирував у доброму світі гаїв, річок, лугів, учив нас філософські осмислювали порухи рідної природи як джерела радості й життя.

*Як же так убого ви живете,
Чом так занепали ви, скажіть,
Чом у дні космічної ракети
Солов'я не в силі зрозуміть!*

Гармонія людини і природи, — співдружність краси та буденної потреби, тема вічної радості й вічного смутку — лейтмотив і сутність найкращих творів останнього періоду життя Рильського.

Воістину титанічна праця Максима Рильського на ниві рідної культури ще чекає своїх дослідників. Поет-академік, поет-класик, поет-трибун, поет-філософ водночас був ученим-енциклопедистом, що торував незвідані шляхи гуманітарним наукам в Україні. Рильський створив Інститут мистецтвознавства, фольклору та етнології Академії Наук України (який тепер носить його ім'я), довгі роки керував ним.

Тільки зусиллями Максима Тадейовича було вирятувано чавунний декорований хрест, установлений на могилі Т. Шевченка народним коштом 1884 року. Несамовиті пролеткультівці потрошили хреста в 20-их роках. Академік М. Біляшівський перевіз стовп-уламок Хреста на подвір'я Київського художнього музею. Там він почав заважати і його мали допровадити на переплавку. Рильський зробив усе, лише 6 після реставрації меморіальний хрест знайшов своє місце на Тарасовій горі, де стояти йому довічно!

Максим Тадейович клопотався за будинок Канівського музею Т. Шевченка, щоб оздобити його майолікою за народними мотивами, — як це замислив автор проєкту архітектор і художник Василь Кричевський.

Він дбав про приборкання шалу ерозійних процесів, аби запобігти руйнації Тарасової гори ярами. Віріс, розпробер до сонця кремезні віти дубок Максима Рильського, посаджений поетом 1961

року в меморіальному Шевченківському парку.

Громадянські патріотичні й культурологічні ідеї творчості Рильського сьогодні актуалізувалися. Вони допомагають побудові незалежної соборної української держави, зокрема в царії відродження української мови. Його поезія «Рідна мова» нині має грімیتی вишнім дзвоном для українців.

Ось якими штрихами окреслює гібельну мовну ситуацію творча еліта сьогодні.

Усі підстави має твердити Павло Мовчан: «Ми успадкували колосально зруйнований мовний ландшафт».

У зовсім розпачливому тоні висловлюється Іван Дзюба (той Дзюба, який за імпер-шовіністичної доби шокував людство працею «Інтернаціоналізм чи русифікація?»): «Я змушений був написати, що зарікся вступати в дискусію на мовні теми, — бо, щоб говорити про долю української мови в незалежній державі Україна..., треба воляччю дозу неболюючого».

Урешті-решт, Ліна Костенко проказує: «Ця нація — трагічна» і відмовляється від будь-яких нагород, навіть від проведення свого ювілейного вечора, мотивуючи: «Скільки можна терпіти ошо зневагу до української історії, до українського слова?»

Не лише орди заброд, а й доморощені перевертні на кшталт грачих, симоненків, приморозків різних зі шкіри пнуться возвеличувати «старшобратню» мову-вампіра, аби загнати українську в резервацію. Нехай обжире туснь-попеліця «вишневих ніжність пелюстків», нехай шашіль московська тлить далі «життя духовного основу», нехай навечно замовкне «сурма походу світанкова» і «волі спів». Ім би швидше занести в Червону Лінгвістичну книгу ще живе наше слово. Чи не занадто замахнулися українофоби? Доки терпіти?

Парадоксально: все те лихо й напасті набувають справді-таки параноїдальних форм після освіжачого Помаранчевого цунами, після того, коли нація з такими труднощами відборонила-таки свого Президента.

То ж будьмо «варті вогню святого» Тараса Шевченка, Максима Рильського й Олекси Гірника, який за волю рідного слова спалахнув ватрою на Чернечій горі і, до речі, шанував творчість Максима Тадейовича.

● Михайло ПЩЕНКО,
м. Канів

Як свідчить старовинний рукопис *Translatio tabulae*, ікона Матері Божої Ченстоховської була написана св. апостолом-євангелістом Лукою на дошці від стола, за яким їла й молилася Свята Родина.

(Продовження. Початок див. ч. 13)

В автобусі погоди не відчувалося; було тепло й затишно. Коли наші переїзди до чергового нового місця відбувалися зранку, то й ранкові молитви проводили в автобусі. Молитви з брєвіарія на відповідний день, псалми, Марійна молитва (на вервиці — "Радуйся, Маріє"), індивідуальна і колективна — створювала атмосферу єднання в Дусі, настрої благої й умиротво-

ПОКЛИКАННЯ І РЕПЕРТУАР

Зрештою, так відбувалося не лише зранку, а й під час кожного більш-менш тривалого переїзду. Був час і для відпочинку, і для індивідуальних молитовних роздумів, і для цікавих розповідей екскурсоводів, котрі часом супроводжували нас. Хоча, звичайно, нашим головним пілотом і штурманом у всіх справах був отець Радослав.

Першу половину п'ятниці ми витратили на переїзд до Ченстохови, де о 13-й годині у найсвятішому місці Польщі — каплиці Непорочної Діви Марії на Ясній Гурі — мала відбутися спеціальна Служба Божа на честь України. Під час Служби, що відбулася українською мовою, наш хор тонко й душевно виконав духовний гімн "Під твоєю милістю" Д. Бортнянського, "Отче наш" М. Леонтовича, "Боже, великий, єдиний, нам Україну храни" М. Лисенка, псалми і антифони.

Після Служби ми лише за виразом облич поляків, на яких відверто відбивалося приємне здивування, захоплення і вдячність, зрозуміли, що це був успіх.

У санктуарії на Ясній Гурі ми провели цілий день, побувавши на екскурсії в деяких залах монастиря отців Паулінів і в їхньому великому костюзі та музеї, пройшовши Хресну Дорогу разом зі страждуючим Ісусом, захоплюючись величю архітектурою, скульптурами та живописом, а також унікальною історією цього святого місця, на яке впродовж останніх 600 років попри різні навали і окупації не змогла ступити нога жодного чужоземного загарбника. Бачили й численні свідчення вдячності Матері Божій за усунення хвороб, розв'язання родинних проблем і конфліктів. Стіни каплиць тут щільно обвішано низкими коралів, різноманітними розаріями, орденами, медалями та виробами зі срібла, золота, дорогоцінного каміння, а також інвалідними палицями, костурами й милицями, що їх залишили вдячні вірні після одужання.

Щоразу, коли приїжджаю до

Польщі, обов'язково намагаюся потрапити до Ченстохови, до цієї чудодійної каплиці на Ясній Гурі, де Найсвятіша Мати випромінює зі славетної ікони потужну силу зцілення душі й тіла.

Обідом — багатим і смачним — нас щедро нагородили сестри-назаретянки, серед яких знайшлися й наші співвітчизниці.

Увечері ми переїхали до парафіяльного костюлу в одному з від-

ПОМАРАНЧЕВІ РЕМІНІСЦЕНЦІЇ БІЛЯ ТЕЛЕВІЗОРА

Отже, три Євгени і пані Аліція, котра постійно нагадувала нам про необхідність "взяти ще оцей шматочок", або "нех панове спробуйо еше чтего серка з пернічкєм", мали за вечерею перед телевізором широке поле для обміну думками з приводу майбутнього України і Польщі.

Серед сувенірів, що їх ми презентували господарям, пан Євгеніуш найбільше оцінив помаранчевий шалик, якого не знімав із себе впродовж усього вечора, розповідаючи нам, як тут, у Польщі, всі переживали за українців під час Помаранчевої революції.

Господар дому час від часу вихоплював із п'ятдесяти телеканалів

національної гідності кожного учасника. Досить ризикована, як на мене, імпреза закінчилася весело й оптимістично, у дусі злагоди і взаємного задоволення. Подумалося тоді: якби в нас було організовано

ПО-СУСІДСЬКИ

рію і навіть земля, замкнена периметром колючого дроту і сторожовими вишками. Фашисти сповна використали винаходи і досвід мос-

Серед сувенірів, що їх ми презентували господарям, пан Євгеніуш найбільше оцінив помаранчевий шалик, якого не знімав із себе впродовж усього вечора, розповідаючи нам, як тут, у Польщі, всі переживали за українців під час Помаранчевої революції.

щось подібне, навряд чи вдалося б уникнути мордобойю. Бо толерантність також не можна доводити до абсурду, навіть якщо предметом висміювання є нехай негативні, але органічно притаманні даній націо-

новськсько-більшовицького ГУЛАГУ. Екскурсантам зі всього світу демонструють фотографії, реальні предмети, атрибути "життя" в концтаборі, де життя, мабуть, нічого не коштувало, але обов'язково розкажуть про ксьондза Максиміліана Марія Кольбе, котрий поминався життям із засудженим (який мав сім'ю і дітей) і пішов на смерть замість нього.

На пропозицію Папи Івана Павла II Вселенська Церква оголосила М. Кольбе святым.

— Чи вступ Польщі до Євро-союзу вплинув на структуру і чисельність відвідувачів цього страшного символу комуні-фашистської епохи? — запитую після закінчення екскурсії нашу чудову провідницю по музею пані Дануту Тишкевич.

— Так, без жодного сумніву: рішучим чином збільшилася кількість відвідувачів, а особливо молоді. Наприклад, у Німеччині відвідання табору в Освенцімі входить до обов'язкової шкільної програми. На Заході постійно зростає зацікавленість до Музейного Комплексу "Освенцім-Біркенау". Минулого року з країн Європи до нас прибуло на 100 тисяч більше відвідувачів, ніж у попередній рік.

— Чи не здається Вам дивним, що багато країн, чії громадяни були в'язнями цього концтабору, мають тут свої національні експозиції, а Україна — ні?

— У музеї спеціально виділено один будинок для національних експозицій. Наразі там є російська виставка, поряд — циганська, французька, бельгійська, інших країн. Раніше була розширена російська виставка, яка цілісно представляла всі народи СРСР... Нині Україна — незалежна держава, а отже, може тут мати власну національну експозицію.

Закінчення буде.

Євген ГОЛІБАРД
Фото автора

З МОЛИТВОЮ ЗА УКРАЇНУ

Знаменитий на весь світ образ Непорочної Діви Марії Ченстоховської у каплиці на Ясній Гурі приваблює вірних своєю

далених районів Ченстохови. Тут якраз закінчилася Служба Божа і на нас уже чекали.

Наш концертний виступ було схвально сприйнято публікою, яка гучними оплесками й радісним блиском очей реагувала на виконання кожного твору, а особливо гімну "Благослови, душа моя, Господа", "Богородице, Діво, радуйся" та інших творів, що їх вони почувли вперше у житті.

Потім був звичайний "ринок", коли двоє пробошців — наш і польський — оперативно розподілили нас між парафіями. Мене і Євгена Драгу взяла до себе пані Аліція. У двокімнатній квартирі на сьомому поверсі "блоку" нас зустрів господар на ім'я... Євгеніуш (Євген)!

останні новини, серед яких ми почувли про смерть генерала Кравченка, що викликало зливу запитань і спрямовано розмову в русло швидшого поєднання українців і поляків "жеби якнайскрутней увольниць се од тих холерних москалі".

Пан Євгеніуш вважає, що найгарячішим бажанням усіх поляків є перенесення досвіду української Помаранчевої революції далі на Схід; лише в такий спосіб, на його думку, можна уникнути реальної загрози диктатури в Росії, яка стала на дикунський шлях відновлення імперії, тоді як Україні з її багатою культурою треба швидше виходити до НАТО і Європейського Союзу.

У нашу розмову про спільність інтересів і близькість культур втрутилася телепередача про розмаїття ментальностей різних народів, що об'єдналися в ЄС. На екрані — акредитовані у Варшаві журналісти — німець (у помаранчевому светрі), швед, фінн, француз, чех, поляк, представниця Словаччини та італієць вправлялися у глузуванні й кепкуванні одне над одним, згадуючи традиції, прислів'я, кпини, виставляючи один одного на сміх великої зали, з якої ця передача транслювалася у прямому ефірі на всі країни ЄС. Відбувалася якась дивовижна сварка, яка часом набувала досить гострих форм і висловів, проте щоразу все закінчувалося сміхом. Суперництво в ерудиції (всі учасники розмовляли польською з відповідними акцентами) проходило весело, невимушено, але з очевидною демонстрацією

нальній культурі звички, традиції, упередження і страхи.

А може, — саме це є доказом досконалості націй та готовності до співжиття різних народів в об'єднаній Європі?

ЗА ДРОТОМ ОСВЕНЦІМА

Спав я погано. Двічі вставав, щоб відчинити вікно й охолодити кімнату зимним повітрям із вулиці, де всю ніч лютувала завірюха.

Під час раннього сніданку, з якого чомусь запамятався смачний білий хрін, на пропозицію господарів ми обговорювали тему життя польської діаспори в Україні. Потім пані Аліція провела нас до костюлу, де для нас відбулася спеціальна Служба Божа українською мовою. Під час співів ми вже відчули, що набуваємо досвіду, а отже, почувалися впевненіше.

Вантажилися до нового автобуса з новим водієм. Кшиштоф од вчорашнього дня "на зерване глови" мчав цим автобусом із Неополь (!) до Ченстохови. Як розповів, найскладніше було в Альпах, де тисячі авто важко просувалися засніженими дорогами. Але пароль "іду до Польщі, щоб взяти на борт прохані із України" відкривав йому зелену вулицю.

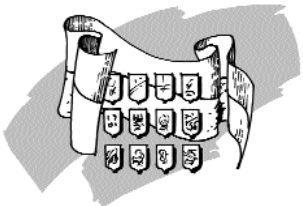
Того ж суботнього дня ми відвідали музейний комплекс Освенцім-Біркенау, після чого у деяких гурманів тимчасово зник апетит. У цьому таборі смерті, де закатовано кілька мільйонів людей різних національностей, досі відчувається дух страху смерті, що його випромінюють бараки, каземати, камери, карцери, шибениці, печі кремато-

На стінах залів Ясногурського монастиря — костури і милиці хворих, котрі отримали зцілення в молитвах перед образом Божої Матері

Над вхідною брамою до концтабору Освенцім напис: "Праця робить вільним"

ХТО СТОЯВ БІЛЯ КОЛИСКИ МІСТА?

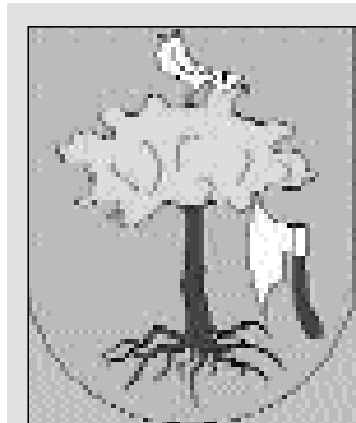
МІСТО НАД ДНІСТРОМ

Документальні джерела, що містять відомості про давню історію Миколаєва, збереглися дуже погано і вкрай нерівномірно. Це зумовлено тим, що міщани не захотіли передати свої найдавніші документи до так званого Бернардинського архіву у Львові й зберігали їх у своїй ратуші, яка згоріла під час пожежі у вересні 1914 року.

Численні місцеві дослідники відтворювали історію містечка, посилаючись на згадки про нього в польських географічних довідниках та енциклопедіях, оскільки нової літератури не було (в радянські часи історії галицьких містечок приділялося надто мало уваги).

Документально підтвердженою є версія, відповідно до якої Миколаїв розпочав своє існування 20 лютого 1570 року, коли польський король Сигізмунд Август підписав грамоту про заснування міста й надання йому магдебурзького права.

Поява міста тісно пов'язана з особою Миколи Тарла — сандомирського хорунжого, а згодом і секретаря при королівському дворі. Цей молодий вельможа був у числі найближчих придворних короля і відповідав за охорону його дружини — королеви Барбари Радзівіл. Коли 8 травня 1551 року вона раптово померла (сучасники

Так уже влаштована людина, що сприймає світ асоціативно. Назва містечка, про яке піде мова в цій статті, співзвучна із назвою великого портового українського міста — Миколаїв. Уже звичними для мешканців невеличкого 15-тисячного Миколаєва над Дністром, що на Львівщині, є те, що при згадці про їхнє рідне місто в уяві співрозмовника постають кораблі, порти, море. Але наше містечко інше — злегка вкрите пилом історії, який додавав сивини його скроням протягом кількох віків, та цементним порошком, що наклав свій відбиток останнім часом, — воно чіпляється за погляд маленькими вуличками, ошатними хатками, щирими, душевними мешканцями.

не сумнівалися, що молоду королеву звела зі світу мати Сигізмунда — Бона Сфорца, яка не любила невістки), Микола Тарло покинув двір. Однак через кілька років фінансова скрута змусила його повернутися. Сигізмунд Август радо зустрів товариша молодості й задовольнив його прохання що-

до заснування Миколаєва. У грамоті, виданій Тарлу 20 лютого 1570 року, йшлося: "... ми Сигізмунд Август... вирішили шляхетноуродженому Миколі Тарлу дати міць і владу, щоби він... над Глибочком Потоком містечко нам, котре Миколаїв назвою мати бажаємо, на новорозчищеному місці поставити міг..."

Ця перша грамота лягла в основу конституції міста. Нові жителі отримали одні з найкращих на той час умови життя. Їм надавалося право на власне самоврядування, вони не підпадали під юрисдикцію жодних урядовців, а в усіх справах підлягали суду війта. Крім того, щоб заохотити нових поселенців, миколаївчан звільняли від усіх податків на 20 років.

Містечко розкинулося у мальовничій улоговині, оточеній із трьох сторін вінком гір, хребти яких утворювали природну твердиню. Однак місто вирізнялося не тільки красою своєї природи, а й різноманітними земними багатствами. У його околицях були великі поклади керамічної глини, глинястих вапняків, алебастру, будівельного каменю, кварцових пісковиків, гравію, сірки й торфу. Не дивно, що потоки поселенців, особливо ремісників, щедро потекли до миколаївських земель.

Конституція міста у складі привілеїв Сигізмунда Августа (1570) без змін підтверджувалася й наступними королями Польщі та Австрії. У 1794 році цісарем Францом II Миколаєву було видано декрет,

який, окрім того, що підтвердив стару конституцію міста, надав Миколаєву ще ряд вольностей і привілеїв.

Відтепер місту дозволялося виробляти пиво, горілку, питний мед, проводити три річні ярмарки і, головне, — мати власний герб і печатку.

Відповідно до декрету герб мав такий вигляд: "На синьому полі вирваний із листами і з голубом дуб, а зліва від нього поставлена доземо сокира, вістрям звернена вправо, все у природних постанях і барвах".

Достовірність саме таких елементів герба довго викликала сумнів у науковців, оскільки в усіх польських і литовських довідниках містилися дані, що гербом міста Миколаїв над Дністром є Леліва (на блакитному тлі золотий півмісяць рогами догори і шестикутна зірка над ним). Найголовніше, — що в знаменитих дослідженнях ви-

та", вихідці з яких згодом поповнили лави Українського легіону Січових Стрільців.

Легіон Українських Січових Стрільців був єдиною військовою частиною австрійської армії, яка мала власні Кіш і Вишкіл (структури для набору й підготовки новобранців). Протягом 1916—1918 рр. вони дислокувалися на теренах Миколаївщини. Уродженці Миколаєва не раз відзначалися у боях і походах легіону, однак більшості з них довелося розділити його трагічну долю.

У роки Другої світової війни уродженці Миколаївщини активно включилися у національно-визвольну боротьбу в складі крайового проводу ОУН—УПА. Доказом цього є численні історичні пам'ятки та братські поховання на території міста, а також свідки й учасники тих подій, які є чи не в кожній миколаївській родині.

ТУТ ДОСІ ЖИВУТЬ «КОПАЧІ»

Копачами здавна називали мешканців Миколаєва жителі су-

датного краєзнавця, дядька відомої миколаївської письменниці Ульяни Кравченко Антона Шнайдера теж зберігається зображення герба Леліва з латинським написом: "Герб міста Миколаєва".

Таємницю справжнього миколаївського герба дослідникам удалося розгадати лише півстоліття тому. Як виявилось, близько 1555 року на Поділлі, поблизу Проскурова (сьогодні Хмельницький) воєвода руський Микола Сенявський заклав місто і назвав його на свою честь Миколаєвом. Гербом родини Сенявських теж була Леліва, тож саме Леліва і стала міським гербом у 1571 році. Цього ж року помер Микола Тарло. Таким чином, Антон Шнайдер помилково приписав герб подільського Миколаєва Миколаєву на Дністрі.

Ще одним доказом на користь герба з елементами "голуба і дуба" є те, що сокира біля кореня дуба — герб Тарлів. Сам дуб символізує місто, а голуб у геральдиці служить символом смиренності і чистоти. Такі елементи були присутні в гербах багатьох тодішніх міст: Радомишля, Торжка, Пронська та інших.

Завдяки отриманим привілеям місто швидко розвивалося, переживаючи періоди занепаду й піднесення.

Напередодні Першої світової війни громадсько-політичне життя у Миколаєві бурлило. Незважаючи на провінційний характер та віддаленість від повітових центрів, у місті й навколишніх селах зростала активність патріотичних товариств "Січ", "Сокол", "Просві-

сідних сіл і містечок. Коріння цього прізвища заплуталося у численних переказах і легендах, найвірогіднішими з яких є дві.

За першою версією копачами миколаївчан охрестили тому, що місто оточене численними кар'єрами, де городяни донині видобувають глину й пісок. Зараз виробництво механізоване, але в давнину необхідний матеріал викопували вручну. Люди, які займалися копанням, були доволі заможними й часто зверхньо ставилися до своїх бідніших сусідів, тож слово "копач" у миколаївському варіанті окрім іншого несе негативне навантаження. Його й зараз вживають до надмірно гордих і пихатих жителів Миколаєва.

Інша версія походження назви "копачі", за переказами, сягає часів міського повстання 26 травня 1599 року. У легенді йдеться про те, що перед початком повстання міщани зібралися за містом на раду (на цьому місці виник присілок, названий Радівом у пам'ять про ці події). Шляхтичу й міським старшинам, які підтримували пана, відтягли голови і закопали за містом. Із тих часів і називають миколаївчан "копачами".

Та як би там не було, з копачів вийшло чимало видатних діячів української науки, культури і мистецтва.

(Далі буде)

● **Галина ЗАРІЦЬКА**, м. Миколаїв Львівської обл. **Фото автора**

Навіть у часи повного занепаду українських земель у складі сусідніх держав парадні портрети ("парсуни") зберігалися в багатьох панських маєтках, якими володіли нащадки козацької старшини. Особливо багато таких приватних збірок було на Лівобережжі, в колишній Гетьманщині. Зображення гетьманів і козацької старшини — як високого фахового рівня, так і руки народних майстрів "наївного" стилю — стрічалися на стінах знаменитих храмів і сільських церков. Немало було намальовано козацьких вождів у монастирях. Так, в Успенському соборі Києво-Печерської лаври, знищеному під час окупації диверсантами-чекістами, були зображення дванадцяти гетьманів. А серед них — і портрет Богдана Хмельницького на повен зріст. Був і портрет Мазепи, якому тут-таки з розпорядження російської церкви за наказом Петра І щорічно виголошували "анафему". Зображення Батька Хмеля були вимальовані й на дерев'яних стінах сільських церков, і на іконах Покрови. Та ще за царських часів почалося нищення цих зображень під різними приводами.

Але справжнє, катастрофічне нищення почалося тоді, коли армії російської та німецької корон змагалися за панування в Першій світовій війні. Розлігалися в тріски старовинні церкви, горіли монастирі. Коли ж настала революція 1917 року, а за нею громадянська війна, — почався нечуванний грабунок. А грабувати було що і в родових маєтках, і в старовинних монастирях, і в церквах. Коштовні "шарікові та швондери" забирали для "дела Всемирной Революції". Усе інше — трощили й палили. Потім — хвиля колективізації з Голодомором. Тоді надійшла черга й сільських церков з їхніми старовинними образами та живописом ще з козацьких часів. Деякі з Гетьманської доби все ж пощастило врятувати. Більшість ентузіастів-музейників, що збирали старовину, загинули або були позбавлені роботи в часи Великого терору 30-их років. Та все ж у музеях зберігалися не тільки портрети гетьманів і козацької старшини, а й козацькі клейноди та коштовні регалії.

Друга світова війна понищила чи не найбагатші й найкращі зібрання українських старожитностей у Чернігові та Полтаві. Ця ж лиха доля не минула й музеїв інших міст. Найбільше історичних скарбів загинуло в перші дні війни, коли німецькі "аси" довбали фугасами по наших людях, святинях і скарбницях культури.

До нас дійшли жалюгідні рештки портретів козацької старшини, які знаходилися в Україні перед 1914 роком. У антикварних, дореволюційних книжках і виданнях 20-их років портрети гетьманів і старшини не завжди були автентичними. Їхня якість для використання в роботі не завжди була достатньою. З таким матеріалом слід бути дуже обережним: дивитися, чи це репродукції з тогочасних портретів, чи з пізніших копій, а чи просто витвір уяви художника. Тож відбір персоналії до поштових мініатюр відбувався за критерієм історичної достовірності. Деяких гетьманів було по кілька тогочасних зображень, як правило, — зовсім не схожих між собою. Доводилося зупинятися на тому портреті, який найбільше відповідав опису особи гетьмана та його характеристикі в історичних хроніках і мемуарах.

Спочатку майбутня марка уявлялась як портрет-"парсуна" козацьких часів у восьмигранній бароковій рамці, облямованій козацькими клейнодами та регаліями, або "арматурою", як це називалося в геральдичних зображеннях. У правому й лівому "крилі" марки мали бути зображення, пов'язані з діяльністю, з місцями перебування зображуваного гетьмана, чи якимись моментами з його біографії, чи просто картини подій того часу. Передбачалося, що марки будуть двоколірні і стилістикою виконання наближатимуться до стилістики металграфії.

Після перегляду перших ескізів майбутньої серії сталася перерва в роботі. Коли ж знову повернулися до гетьманської теми, то виявилось, що на художню раду подали свої ескізи проектів ще два митці. Та художня рада схвалила моє вирішення теми: мені запропонували розробляти серію далі. Тільки не двоколірно, а поліхромно. Це значно полегшило завдання. Хоча вважаю, що двоколірні мініатюри в стилі "ретро" були б значно переконливішими.

При створенні перших марок до кожної ще не замовлявся конверт "Перший день" з оригінальним малюнком. І в перших марках навколо восьмисторонньої барокової рами вимальована "арматура", ще й додані зображення реліквій. Приміром, на марці "Іван Мазепа" — зображення бандури, на якій грав Іван Мазепа. Пізніше, коли до кожної наступної марки запровадили художній конверт, з'явилася можливість винести "арматуру" на малюнок конверта, чим на марці звільнилося місце для малюнка на "крилах". Обрана конструкція марки дозволила гнучко використовувати площину для зображень.

Перші дві марки "Петро Кона-

Редакція "СП" звернулася з проханням до письменника і художника Юрія Логвина ще раз нагадати про кожного з героїв виконаних ним 17 мініатюрних портретів вождів Козацької Держави, якими були Дмитро Вишневецький-Байда, Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Вигovskyкий, Юрась Хмельницький, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Петро Дорошенко, Демко Многогрішний, Михайло Ханенко, Іван Самойлович, Іван Мазепа, Іван Скоропадський, Пилип Орлик, Павло Полуботок, Данило Апостол, Кирило Розумовський. Про них ви можете дізнатися, читаючи наш тижневик.

дуже рідко друкувалися хіба що зображення Сагайдачного та Вишневецького-Байди. Інших гетьманських портретів ніхто не бачив і не знав. Така була ідеологічна настанова — не гадувати про Гетьманщину. В усіх історичних дослідженнях, підручниках, енциклопедіях, художній літературі якщо й були портрети гетьманів, то тільки словесні. Та й такими словами ті "портрети" були виписані, що читач, навіть побачивши зображення "нехорошого" гетьмана, бачив у нь

ще були прибулав. Першими біографами гетьманів були народні співці — кобзарі та лірники. Склали думи й пісні — та й такі, що їх, при всіх заборонах співали сотні років без перерви в усіх етнічних українських землях. Ще тоді козацькі літописці показали, що смертельний розлам у козацьких верхах почався не через внутрішні чвари, а через зраду Козацької України її православним союзником — Москвою. Козацький літописець Самійло Величко у своєму літописі

У списку гетьманів, складеному Михайлом Грушевським, налічується майже 70 імен. Але портретів гетьманів залишилося значно менше, а визначені за вірогідні та відповідні історичним персонам, — ще менше. Проте не можна сказати, що зображень козацької старшини від початку було мало.

шевич Сагайдачний" та "Іван Мазепа" вийшли лише з одним "крилом" зображення обабіч портрета. Їх, незважаючи на обтятий малюнок, прихильно зустріли преса і філателістичне товариство.

Третю марку з гетьманської серії, а саме "Богдан Зиновій Хмельницький", я зробив без усіляких обтинань. Збіг обставин допоміг повернутися до первісного формату, і до симетрії зображень. Справа в тому, що 1995 року виповнювалося 400 років із дня народження Богдана Хмельницького. Підготовчого матеріалу вистачало, однак через короткий термін ескіз проекту довелося робити за форс-мажорних обставин. Бо хоч у Києві вже на власній поліграфічній базі друкували марки, проте поліграфістам потрібен був запас часу з огляду на можливі труднощі, похибки чи негаряди в процесі виготовлення кліше. Саме після і напруженості із терміном випуску марки відвернули увагу художньої ради від того, що ескіз подано не як попередній, а з правим і лівим "крилом".

Доводилося дуже обережно працювати з портретами гетьманів. І складність, і ризик полягали ще й у тому, що за радянських часів, окрім Богдана Хмельницького,

лише хитрість, бундючність чи старече безсилля. Серед гетьманів, чий портрети мені довелося перенести на площину марочної мініатюри, звичайно ж, не було "янголів" чи "херувімів". Серед них були й герої, справжні вожді, було й кілька справжніх слугосатани. Але коли радянські історики писали, що Петро Сагайдачний провадив "угодовську політику з польською шляхтою", то це автоматично стирали зі свідомості, що саме Сагайдачний неодноразово звільняв наших бранців із лабет кримських людолюбів чи турків-рабовласників! А козак із козаків, що намагався за всяку ціну зберегти єдність козащини, Петро Дорошенко, — писали — провадив політику, "ворожу інтересам українського народу". Про "зрадника українського народу" Мазепу годі й мовити...

За радянських часів була доведена формула Петра І, що всі українські гетьмани від Богдана Хмельницького до Івана Скоропадського — зрадники. Тема Гетьманщини в світлі реальних подій і за участю реальних персона була табуована й вихолощена.

Проте життя і діла гетьманів завжди цікавили людей. Про них писали ще в ті далекі часи, коли й козаки не перевелися, і гетьмани

подає ще й 12 чудових, цікавих гетьманських портретів. Гадаю, що ті Величківські портрети є найближчими до своїх прототипів. У нього портрет Богдана Хмельницького аж ніяк не парадний, не "парсуний", а камерний, глибоко психологічний і правдивий — зовсім не схожий на парадний портрет Мазепи. Я тоді скопіював, навіть не уявляючи, для чого мені цей портрет знадобиться, і гадки не було 1974 року, коли я перемальовував портрет із вицвілого, зляглого паперу, що одержу державне замовлення на мініатюру цього "проклятого" Гетьмана. А от випало! І зробив, а тлом до портрета дав Миколаївський собор, збудований стараннями й коштом Івана Мазепи, який у середині 30-их років роздобрали ентузіасти-комсомольці.

У праці над іншими проектами мені дуже допомогли мандрі Україною. Пощастило малювати неуприступні стіни Хотинської фортеці, — ті мури пам'ятали й кулі козацьких мушкетерів, і ядра польських гармат. Був у Феодосії (середовищній Кафі), колись найбільшому невільницькому ринку на Чорному морі. Малював вежі Генуезької фортеці, в якій свого часу зазіли яничари, а їх звідтіля викурили й посікли на капусту звитяжці славного Сагайдачного. І в Кам'янці-Подільському фортецю малював. Із того мосту, де турецький кат шовковому мотузкою вдавив Юрася Хмельницького. Та й Острозьку знамениту круглу вежу, що потім так придалася для марки "Михайло Ханенко".

Зараз, коли вся серія "пішла гуляти" світами, а де-не-де вже й запала в клясери до колекціонерів, бачиш, що деякі марки варто було б переробити. Особливо перші дві — "Сагайдачного" й "Мазепу". Та... Справу закінчено.

РОЗДУМИ НА ТЕМУ

Ці слова Миколи Гоголя Олександр Шокало вибрав епіграфом до своєї есеї про плекання ладу, перші розділи якої були надруковані в ч. 6 "СП" від 10 — 16 лютого 2005 р. Читач мав змогу пізнати глибину суті понять: кохання, любов, душевне, духовне, — й досягнути взаємозалежності і важливості цих первин Всеєдиного Світу в житті людини, а також ролі людини — як втілення біологічних і духовних сил — у гармонійній системі Світового Ладу.

В якій соціальній формі союзу чоловіка і жінки найповніше реалізується кохання? Як природа карає людину за порушення морального закону? На яких засадах виховувати дітей, аби вони ставали суспільно зрілими людьми? Як споконвіку в Україні вибирали собі пару і випробовували силу кохання? У чому секрет гарбуза на сватанні? Відповіді на ці та багато інших запитань шукайте у поданій нижче й у наступних публікаціях Олександра Шокала, де автор пропонує по-новому, крізь призму дії вищих законів подивитися на шлюб, сім'ю, родину, націю.

ШЛЮБ — ВИЯВ УСЕДИНОГО ЛАДУ

Природні інстинкти й сердечні почування двох обранців гармонізуються в шлюбі й підпорядковуються Всеєдиний Духовній первині — Ладові: так Життєтворчий Лад реалізується в людській природі, й здійснюється генетична єдність людського світу зі Всеєдиним Світом. Від того, наскільки гармонійний, одухотворений шлюб, завжди залежала подальша доля людських родів, які одружували своїх нащадків. Для підтримання родового й етнічного генотипу предки наші знали не менше семи поколінь свого роду й добирали гідний для споріднення рід. У пошлюбленні пари молодих самооновлювалася генетична основа етнічного й вселюдського світу.

Шлюб став також засобом суспільного захисту інтимних стосунків. У парному шлюбі — моногамній родині, заснованій на міцному інстинктивно-духовному подружньому зв'язку, — життєва енергія двох закоханих реалізується через вияв повноти почуттів у народженні духовного плоду — дитини, а не розпоршується, як у позашлюбних сексуальних стосунках. У шлюбі подружжя плекає духовно-біологічне єство родини. З появою дитини родина починає жити як зріла продуктивна клітина етнічного єства. Діти — можливість вищого здійснення людського життя.

РОДИННИЙ ІНСТИНКТ

Діти як духовно-біологічний плід пошлюбленої пари є довершенням творення родинного світу, який зароджується снагою родинного інстинкту, що в ньому виявляються й природні сексуальні потреби, сповнені сердечного почуття, і сила інтелекту закоханих, і їхня воля до життя.

Самодостатні сексуальні потреби люди задовольняють і в адюльтері, а інтелектуально можуть контактувати, живучи незалежно одне від одного. Проте лише в родинному житті сексуальна й інтелектуальна взаємності набувають вищого, всесвітнього сенсу. Адже родинний світ — органічна частина Всеєдиного Світу, і в його парній єдності виявляється бінарна життєтворча сутність Всесвіту. Родинний інстинкт мають і птахи, і тварини, та тільки в людей він осмислений.

У багатьох нинішніх людей родинні інстинкти притлумлені внаслідок життя в антигуманній державній системі. Комуністичному режимові потрібні були не цілісні здорові сім'ї, а розокремлені особи невеликої трудової маси. Звідси масові розлучення й існування формальних сімей.

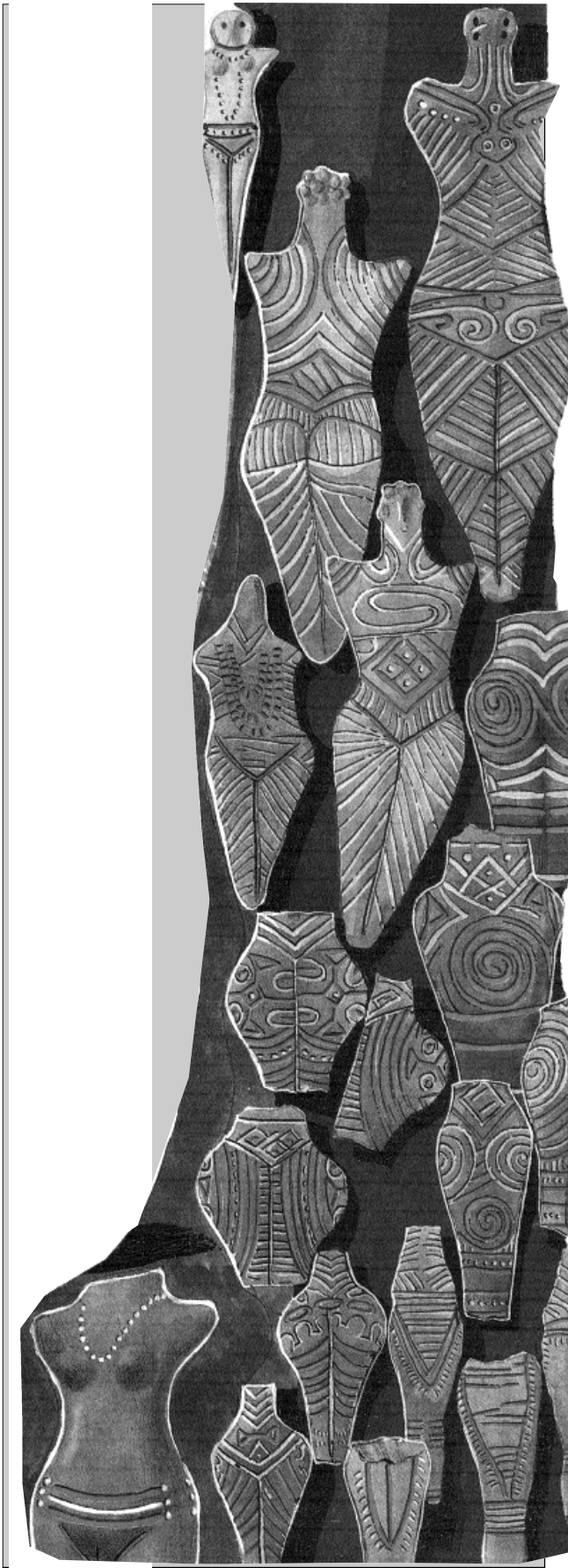
Збувається у Світі родина, яку засновано на природному родинному інстинкті, а не на скороминому романтичному захваті. Така родина стає засобом біологічно-духовної самореалізації кожного з подружжя, засобом продовження людського роду.

Дитина з'являється в земному світі волею Всеєдиного ("Послав Творець дитинку") і має щастя, і місце під сонцем, коли батьки усвідомлюють цю Всевишню волю.

РОДИНА — ПЕРШОКЛІТИНА ЕТНІЧНОГО ЄСТВА

Від функції народження духовного плоду походить прадавня українська назва людської сім'ї — родина. Цей духовний архетип як плід етнічної самосвідомості наших предків виявився у всеслов'янському найменні сонячного Духа Життя — Рода та заступниці життя — Родичі. Спільну з ними світлоносну етимологію мають і прадавні українські наймення духовних життєтворчих сил — *Лад і Лада*, які визначають парну природу української олійської родини, сутність якої реалізується в гармонійному поєднанні зрілого чоловічого розуму й чистої жіночої душі. Звідси наше прадавнє звертання ладо (коханій, кохана). Звідси сенс понять ладу й радості в родині, ладування й радіння в Людському Світі. Звідси й моральний закон українців: "Кохання дає лад усьому".

Родина як першоклітина Людського Світу, реалізованого в розмаїтій природі племінних, етнічних організмів, самозароджується в інтимному поєднанні чоловічої й жіночої первин. Так і в енергопродуктивній взаємодії двох космічних первин — світлої й темної, активної та пасивної, духовної й матеріальної — безперервно самозароджується самовідроджується Всеєдиний Світ. Людська родина силою кохання прилучається до Всевишньої Любові, включається в процес Безвічного Життя й здійснює Закон Всеєдиного Ладу, якому мають підпорядковуватися всі суспільні закони. І саме людська родина, яка керується в своєму особистому житті волею кохання, є голов-

ним законотворювачем суспільного життя. "Кохання не знає закону", — цю істину українці одвіку сповідують як головний принцип звичаєвого (природного, неписаного) права, завдяки чому ми ще є на Білому Світі. Бо людське кохання як вияв Світлої Сили Життєтворення — найвищий закон для людини.

"Чоловік і жінка — найліпша в світі спілка", — так наш народ охарактеризував родину як живу соціальну модель етнічного єства. Злагода родинного життя, міць родинного духу — запорука єдності й духовної моці народу: "Де згода в сім'євстві, там спокій і мир".

До занепаду народу призводить занепад кожної окремої родини. Коли зникає в подружжі дух життєтворчого кохання, люди втрачають сором, честь, волю до життя. А ставши підневільними, не знають почуття людської гідності: жінки заперодують душу й тіло, чоловіки — розум і дух. Зрештою, цілий народ запродує себе в рабство владцям-паразитам.

Аби розтлити народ, передусім, розтлівають жінку — хранительку живого вогню кохання, плеканицю життєвої сили родини й родової пам'яті. Масове розтління жінок призводить до занепаду моралі й до винародовлення. Коли в людях занепадає етнічна свідомість і воля до життя, коли ще зає дух взаєморозуміння та любові, то в такого народу вже не стає сили піднятися до рівня духовного життя і підвестися з земного тліну.

Так сталося й з нами — українцями. Після тисячоліть духовного життя наших предків у згоді зі Всеєдиним Ладом за останні три з половиною століття надсадної протидії етнічного єства різним займад чужоїд-паразитам ми назвали страшного морального надриву. Нескінченні оборонні війни підняли чоловічу первину українського народу, а полишена напризволяще жіноча первина не спроможна сама захистити святість родинного життя. Через чужинецьке напасництво та через нашу внутрішню самозраду й повійництво завелася між нами нелюбов, і занепада життєва воля народу.

Коли порушено цілісність етнічного єства, надзвичайно тяжко виживати окремій його клітині — родині. Кожному свідомому подружжю належить збагнути Істину, що, творячи здорову родину, вони тим самим регенерують, відроджують етнічне єство. Адже кожна окрема родина, яка живе за законом Всеєдиної Любові, — носій етнічного, отже, вселюдського і всеєдиного генотипу.

ВСЕДИНИЙ ГЕНОТИП

Генетичною основою Всеєдиного Життя, реалізованого в людському роді та в розмаїтті виявів усього єдиносущого в Світі, є чоловіча й жіноча первини. Єднаючись у Вселадуючій гармонії Всевишньої Любові, ці парні життєтворчі первини творять космічний генотип. Цей всеєдиний біодуховний генотип є генетичною триєдністю Людини, Земної Природи і Космосу (Всеєдиного Світу).

Всеєдине Життєтворче Космічне Єство (український міфологічний Вірий) має трисферну структуру: ядрова сфера Всеєдиної Свідомості, наволяртова сфера Всеєдиної Чуттєвості, зовнішня сфера Всеєдиної Енергії. Взаємодія цих сфер створює життєродну світлоносну пульсацію — Всеєдиний Лад, цілісним виявом якого в земній природі є життєродне єство людської родини. Ядровою сферою родинного єства є чоловіча свідомоносна первина, чуттєву сферу забезпечує жіноча емоційна природа, а разом подружжя у духовно-продуктивній взаємодії творить спільну захисну енергетичну сферу.

Всеєдиний принцип триєдиної життєтворчої самоорганізованості Космічного Єства й людської родини виявляється в моральному принципі зрілості цілісної особистості, що являє собою триєдність *істинного слова, істинного думання й праведного діяння*. Однак, індивідуальний людський організм не є повним виявом Всеєдиного Життєтворчого Єства. Сама людина може лише очистити серце, зосередитися в собі й плекати, як у мушлі, власну первину — духовне ядро. Але самотня людина не розкривається, не збувається в процесі життєтворення, не оновлює Безвічного Будтя. Одвіку українці засуджують самітництво, аскетизм, бо в парі людина легше долає всяку нечисть, руйнітельний хаос і взаємним коханням щомиті утверджує безвічність Всеєдиного Життя.

Усе життєздатне, життєтворче — двоєпервинне. У земному світі двоєпервинність, двостатєвість виникла на початковому ступені саморозвитку життя, коли природа перейшла від копіювання-повторення одностатєвих організмів у процесі простого розмноження до поліваріантного творення двостатєвими парними сполуками розмаїття індивідуально неповторних організмів. Земна Природа виробила свій генетичний механізм включення у двоєпервинну життєтворчу пульсацію Всеєдиного Світу, і саме двостатєвість забезпечила всьому сущому на Землі енергопродуктивне виживання.

Людський Світ виживає біологічно й духовно завдяки моногамній родині. Чоловіче первинне в космічному плані, а жіноче — в земному (згадаймо про самозародження Першоматері — Лади в світлій силі Першобатька — Ладу). Однак материнське єство саме незмінно породжує чоловічу первину задля прилучення Земного Життя до двоєпервинної пульсації процесу космогенезу. Отож у Земному плані чоловік є породженням і функцією жінки, а в Космічному — жінка є породженням і функцією чоловіка. Тому сила чоловічої функції в родинному житті залежить від сили жіночого сердечного почуття, яке плекає чоловіків дух. А вже снагою чоловічої свідомості родинний світ єднається зі Всеєдиним Світом.

За тривалий період розвитку людське єство як універсальний духовно-біологічний вияв енергопродуктивної взаємодії природи й Космосу вмістило в собі генетичні особливості всіх земних істот. Людину наділено ще й Духом творення. Завдяки духовній сназі вона є зв'язуючою ланкою між земним існуванням і Всеєдиним Життям. Це прилучення до Безвічного життя здійснює снагою кохання. Якщо ж через неповноту взаємодії ці дві первини впадають у безлад, то занепадає їхня життєродна снага й родину обседає паразитуюча нечисть: незрілі, невідповідні одна одній первини накликають на себе напасть.

Як же здійснюється добір-парування й ладування чоловічої та жіночої первин? Як виявляється космогенез у Людському Світі? Нині процес парування-злюблення подружжя відбувається самопливом, навпомацки. А наші предки уз-

Аби розтлити народ, передусім, розтлівають жінку — хранительку живого вогню кохання, плеканицю життєвої сили родини й родової пам'яті.

годували своє кохання, інтимне життя родини з Космічним Ладом, користуючись генетичними знаннями про родовід одружених, а також астрологічними знаннями про визначеність вдачі людини розташуванням планет і зірок під час її появи на Світі. Через згармонізованість закоханих із природою й Космосом людська родина реалізує в собі Всеєдиний генотип, і людські почуття й свідомість переростають антропоцентричні межі й сягають Всеєдиної Любові.

Кохання — це голос генома, що є сукупністю генетичних ознак, набутих поколіннями роду. Разом із тим, кохання — це й відродження духовним зусиллям подружжя Світлої Сили життєтворення. У коханні народжуються вродливі й міцні діти, а в духовному полі родинного ладу з них виростають гідні люди. Тому про гідних нащадків роду українців кажуть: "Батьки вихохали". Кохання передасться як духовно-біологічний спадок, що на генетичному рівні виявляється в чистоті статевої інстинкції, а на духовному — в свідомій волі життєтворення. Природний інстинкт — це неусвідомлений вияв Всеєдиного Життя, що оберігає людське єство від деградації.

Далі буде.

Олександр ШОКАЛО, м. Київ

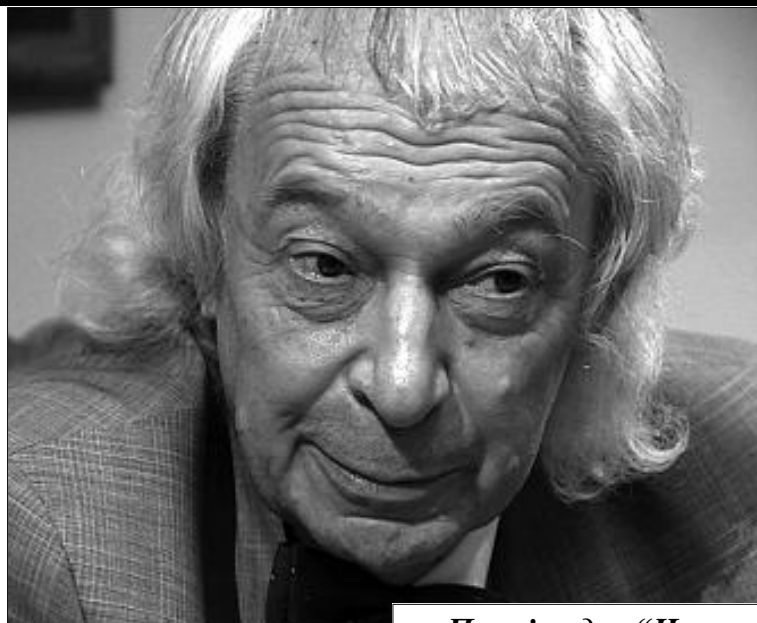
НОВИЙ ВИМІР ЖИТТЯ

Автор сценарію та режисер Євген Заболотний працював над стрічкою понад рік і, врешті, змінив уявлення про життя: “Треба кардинально міняти систему медицини, систему виховання. Треба людям пояснити, що Біблія — це не притча. Не виконуєш 10 заповідей — хворієш. Я вже рік не вживаю ліків...” Музика В’ячеслава Артьомова просто ідеально, духовно й інтелектуально розкрила світ видимих образів.

Із першої ж миті ми потрапляємо в незвичний часовий та енергетичний вимір — вимір Сергія Сітька. Наші уявлення про світ, а головне, — про життя і смерть, руйнуються. Якоюсь миті мозок шаленіє від вибухового хаосу творення нового світу. Фізик-ядерник раптово відкриває — науково, фундаментально — природу життя. Нікчемність матерії. Першооснови життя. Бог. Всесвіт. Людина. Земля. Когерентне поле людини можна розглядати або як дух, або ж як душу. Цей “електромагнітний каркас”, виявлений ученим довкола людини, і є фундаментальною ознакою живого. Більше того, засновник нової науки — фізики живого — довів, що саме це “поле” визначає стан людського організму як цілісної системи, координує роботу всіх органів. І що найфантастичніше — винахідник сягнув ще далі, створивши методику й технічні засоби, що окремими квантами на рівні міліметрового діапазону хвилі викликають резонанс у цього когерентного поля людини. Як наслідок, пошкоджений (під впливом того, що християни називають “гріхом”) каркас поновлюється, і з часом організм позбувається найважчих хвороб...

Це все насправді систематизується пізніше, а передусім, звичайно, естетика й напруга кадрів, характери й емоції, ігрові й ліричні спецефекти. Жодного слова й руху, так би мовити, збоку. Фактично суцільна пряма мова і дії героїв та їхнє оточення, поєднані з історично-документальними кадрами радянської доби — елементами життя героя... Глобальність відкриття дивовижно випливає з глибоко національної суті Сергія Пантелеймоновича, що не заважає йому вільно й вишукано спілкуватися з високими чужоземцями англійською.

Власне, перші кадри “Четвертого” створюють видиво моторошно-геніальної суперлюдини, що кидає виклик світові. Тебе атакує відразливий страх і шаленство.

Перші кадри “Четвертого” створюють видиво моторошно-геніальної суперлюдини, що кидає виклик світові.

Проникливі очі генія, заповнивши весь екран, буквально вирячують тебе і безпележно наказують: “sleep eyes!” І коли твоя свідомість уже розгортає жажливі сюжети однотипних американських блокбастерів і триллерів, в останній момент усвідомлюєш, що геній рухається уздовж знайомих краєвидів — невже Хрещатик?! Довгий плащ розвіюється, мов крила, побілілі від мудрості волосся до плечей, велична хода, безмежно глибокі й вольові очі. Здавалося б, звичайні документальні кадри досягають такої напруги й художності, що центр Всесвіту глядача замикається виключно на цій людині. Ідеально втілений образ Мефістофеля. Його рухи несуть грандіозний розмах і якусь небезпеку зустрічним людям на вечірньому Хрещатику. Завмираєш, от-от чекаючи трагічного зіткнення... Не знаходиш, як не прагнеш, якихось суто національних ознак персони — це щось неохопне й непізнане. Аж ось з його уст чуєш українську. Довго вслухаєшся: свій чи просто універсал? Таки наш.

Відтепер український глядач має шанс поцінувати — щоправда, поки що в презентаційному форматі — рідкісний за художністю фільм “Четвертий” (“THE FOURTH”). Документальний жанр жодним чином не обмежує видовищності й динамічності фільму. Стереотипні уявлення про суху й невибагливу кінодокументалістику вмиль зникають. Упродовж 56 хвилин ви поринаєте в таємничий і водночас відкритий світ реальних, живих, фантастично унікальних і так само дуже близьких до нас людей.

Образ генія впродовж 56 хвилин не раз і дуже глибинно змінюється. Крізь келихи невідомого “трюнку”, танці (неперевершений танцюрист), рок-н-рол, зустрічі, діалоги, декламування справді високої поезії сина Гліба (синтезуючий образ ченця й молодого неформала)... прочитуєш людські риси генія. Самозаглибленість і відкритість, ліричність і фундаментальність. Понад усім — духовність. Просто зачаровує його єднання з природою.

Фізичні можливості професора, попри вік, вражають. Щодня м’язи переживають титанічне навантаження, просто вибух енергії і здоров’я. Щоранку похід “китайськими меридіанними точками”, стан молитви й самозаглиблення.

Дивуєшся гамонійності цієї сім’ї — просто ідеал. Родина, яка вже 20 років не вживає жодних ліків! Хоча починалося все, як зізнається у фільмі Ірина Добронравова, з того, що “десь на другій чи на третій зустрічі ми почали з ним сперечатися, з ним ніхто ніколи не сперечався”. “Я думаю, що це було вирішальним... У чому мені ще пощастило? В тому, що в мого чоловіка немає комплексу неповноцінності”, — гордо промовляє пані Ірина. Хоча до цієї гармонії, до Бога й навіть до українства вони йшли дуже драматично — через смерть власного сина. Звичайно, сьогодні, після відкриття природи життя (четвертого, квантового рівня організації природи — після ядерного, атомного й молекулярного), професор Сергій Сітько може допомогти багатьом, але великі звершення мають велику ціну... А головне, — Бога не обійти. Щоби скористатися з винаходу українського генія — треба спокутувати власні гріхи.

P.S. В одному з наступних чисел “СП” читайте інтерв’ю з Сергієм Пантелеймоновичем Сітьком.

• **Олександр СОЛОНЕЦЬ**
Кадри з фільму, надані продюсерським центром ІнсайтМедіа.

ПАМ'ЯТЬ ПОКОЛІНЬ

— Паме Олесю, ким був для Вас Ваш батько?

— Якщо говорити банальні речі, то він був для мене взірцем у всьому. Ми дуже мало з ним жили разом, тому виховання, впливи відбувалися через листи. Я дуже дорожив зустрічами з батьком. Коли його заарештували, мені було сім років. Десять років ми спілкувалися здебільшого епістолярно. Хоча щороку ми з матір'ю й родичами їздили до нього. Перше побачення для мене було знайомим, я тоді став великим патріотом. На зустрічі була присутньою кафедралька, яка верещала весь час: "Разговаривайте человеческим языком!" А батько казав, що ми — українці, і спілкування іншою мовою для нас неприйнятне. Я злякався, що ця жінка може перервати нашу зустріч. Тоді я подорослішав, тоді почалося формування моєї свідомості.

— У школі не було гоніння з боку вчителів?

— Весь час був пресинг. Я організував втечі класу на Великдень до лісу. Директорка наша була росіянкаю, вона кожну втечу коментувала так: "Эти гады ползучие снова убежали в лес". Мама мені казала, що так робити не варто, бо в директорки хворе серце, але я продовжував організувати втечі. Постійно тиснули й на мою маму. Коли батько помер, я був другокурсником Івано-Франківського технікуму фізичної культури. На другий день я ще не знав про смерть батька, а мене викликали в партком, — виявилось, що ця інформація транслювалася на радіо "Свобода". Коли навчався у Львівському університеті, мене виключили, мабуть, не через батька, а через те, що організував похід на похорон Володимира Івасюка. Я не міг влаштуватися на роботу, не міг чотири роки поновитися в університеті. Мене тоді "посадили" на мові й літературі, а тепер ті професори приходять на мої авторські вечори й тиснуть руку і кажуть, що вони не мали вибору. Можна говорити про всепрощення, бо мене ці події загартувалися.

— Чи відчувалися якесь підтримка з боку батькових товаришів?

— Одним із ув'язнених по

справі "Український національний фронт" був отець Ярослав Лесів, правда, отцем він став пізніше. Він отримав лише шість років, як наймолодший. Коли Ярослав Лесів звільнився, то спочатку прийшов до мене й мами, привіз листа від

ликому сину великого батька". Я розумів, що це — аванс, але все одно був окрилений.

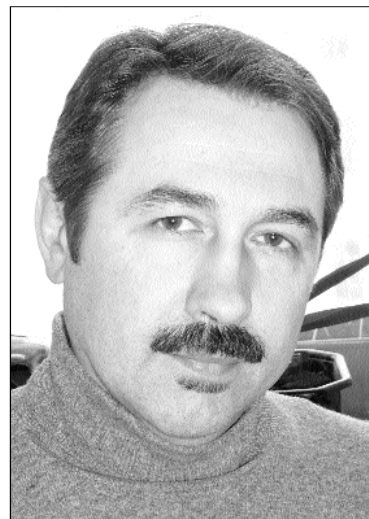
— Яким чином Ваш батько потрапив до школи міліції?

— Якщо пригадаєте, у Прибалтиці національний рух прийняв таке рішення — займати керівні посади. У нас це було неможливо. Для батька ця професія була близькою. Йому хотілося іншої міліції, але і тут він поведив себе мужньо і чесно. Саме таким і запам'ятався людям.

— Як діяльність Вашого батька сприйняли бабуся і дідусь?

— Вони підтримували його. У бабусі було 10 дітей, але вона дорожила кожним. Бабуся плела шкарпетки для партизанів. Вона їх сплела близько трьох сотень. Вони й нас підтримували. Я, до речі, весь час відчував підтримку якихось людей — неафішовану, але серйозну.

— А як батько ставився до Вашого захоплення поезією?

ОЛЕСЬ ДЯК:
«ПИСЬМЕННИК —
ЦЕ, НАСАМПЕРЕД,
ОСВІТА»

Олесь ДЯК — поет, бард, освітянин, батько маленького Михайлика Дяка і син борця за незалежність держави — Михайла Дяка. Про батька, власні погляди на світ і свою роль у світі пан Олесь поговорив розповіді нашим читачам.

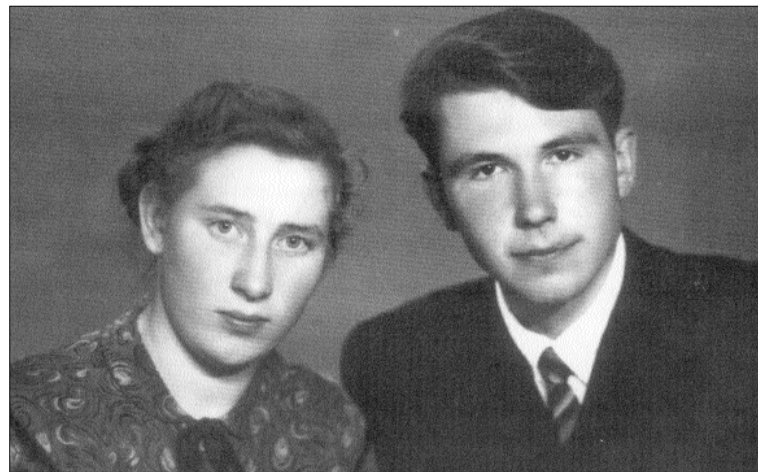
батька. Він замінив мені батька в духовному плані. Я вважав, що дуже зобов'язаний цій людині, тому частково фінансував створення пам'ятника, встановленого на його могилі (тоді я мав на це кошти після гастролювання в Німеччині), потім підготував і видав книгу тюремної лірики отця Лесіва, яка називалася "У небі пісня обірвалася", — це майже все, що він написав.

Можу сказати про Зіновія Красівського, який був для мене взірцем. Якось він подарував мені свою фотографію з написом "Ве-

Звісно, він хотів, щоб я займався спортом, але нічого не нав'язував. Батько був толерантною людиною і вважав, що для дітей понад усе — гени та батьківський приклад. Тому, хоча й хотів, щоб я став юристом, але не наполягав. Тому я до сьогодні намагаюся займатися тим, чим хочу.

— Вдається?

— Дуже тяжко. В останній біографічній довідці я написав, що все ще перебуваю на творчій роботі. Але для мене творчою є і громадсько-політична діяльність. Я

Ганна і Михайло Дяки. Травень 1959 р.

тягну на собі багато проектів, деякі сам фінансую. Під час Помаранчевої революції я давав концерти перед студентами.

— Яким чином Ваше захоплення музикою — це прояв творчості?

— Я з людьми спілкувався через поезію. У такий спосіб я дружу з людьми, які мені якось замінили батька. Такою людиною, до речі, є Леонід Талалай.

— Ініціатором видання альбому спогадів про батька були Ви?

— Я. Але без підприємця Ігоря Мельника, який був спонсором проекту, це було б неможливим. Для нього це теж було якось духовним очищенням. Він згадував, як його батько прийшов якось додому і пошепки розповідав мамі про синьо-жовтий прапор на гошівській зупинці, — цей випадок у нього був нерозривно пов'язаний з іменем його батька.

— Які ще проекти втілюєте в життя?

— Це освітній проект "Школа". Ніколи не відмовляюся від пропозиції виступити перед школярами. У Львові таких виступів було десь сорок. Це робиться ненав'язливо, — я задекларував своє бажання через пресу. Проект давно вийшов за межі області. На Прикарпатті я виступав уже разів двадцять.

— Ви — автор багатьох збірочок...

— Восьми. Три останні висунуті на здобуття обласної премії Маркіяна Шашкевича. Приємно, що поцінували не лише читачі. Хо-

скажу відверто, я далекий від Спілки. Буваю там дуже рідко, бо та стихійність мене дратує. Роль Спілки — це не тільки іноді збирати людей, а й велика освітянська робота — паралельно з "Просвітою".

— Тобто, письменник для Вас, — насамперед, освітянин?

— Саме так. Кобзарська форма життя, філософське розуміння життя, вічна мандрівка. Коли ти пишеш — потребуєш самотності, а коли твір готовий, — потребуєш спілкування. Я намагався друкуватися, поки мені секретар журналу "Жовтень" не відкрив очей: мене довго не друкували, бо я був у "чорному списку". А музика не мала такої ізоляції. Тому я організував багато виступів — із власним оркестром троїстих музик. Я грав в оркестрі "Черемош" і багато співав, за що ставав лауреатом багатьох конкурсів — українських і міжнародних.

— Вашій сім'ї не надто заважає сквородинський спосіб життя?

— Я дуже домашній, хоч рідко буваю вдома.

— Ваше найзаповітніше бажання?

— Щоб було добре — моїй сім'ї, народу. Якщо я живу їхніми болями й радіщами, то нехай цих радощів буде більше. Я хочу бути гарним батьком для свого сина.

— Успіхів Вам у Вашій роботі й творчості.

— Успіхів у цьому й іншим.

• Розмову підтримувала Марія КРИШТОПА

Закарбувалася мені у пам'яті і вразила, пригощивши щедрою пригорщею віри та оптимізму, здавалося б, зовсім банальна картинка: на виході з Львівського палацу мистецтв, де проходив Форум видавців, високочолый світлоокий юнак, мабуть, студент, із двома книжками в руці. На ті книжки я звернув увагу, бо так трапилось, що обидві прочитав незадовго перед Форумом. На перший погляд, вони зовсім різні за жанром, задумом, зрештою, за мистецькою вартістю — місцем в ієрархії друківаного слова.

Перша — повість модного всесвітньо відомого прозаїка Пауло Коельо "Алхімік".

Друга — книга-альбом "Михайло Дяк на світлинах, у спогадах, документах" (Львів: Сполум, 2004), що вийшла у межах Освіт-

нього проекту "Школа". Це тематичний збірник матеріалів про видіття із глибинних верств народу — сільського хлопчину, точніше, про його шлях до омріяної мети. Саме це споріднює дві друківані речі, — згадайте пошук скарбу мандрівку до пірамід пастуха Саїт'єго в "Алхімікові". Отож згадайте книга-альбом сприймається ілюстрація, як конкретний приклад до абстрактної фабули "Алхіміка". Принаймні читаючи її, я наштотував на таку думку.

За жанром це науково-популярне видання. Вміщені там документи, есеї, спомини, листи, світліни — достовірна розповідь про життєвий подвиг одного із фундаторів, найактивнішого та безстрашного учасника підпільної організації "Український національний фронт" (УНФ), що діяла в

1964—1967 рр. і зайняла чільне місце в історії боротьби за українську національну державність на післяповстанському етапі.

ЙОГО ВИСОТА

Несприйняття большевицького режиму для Михала Дяка було природним, — воно сформувалося умовами життя народу, часткою якого був. На шлях боротьби з існуючим тоді режимом він став свідомо й добровільно. Виростав у карпатському краї, у бідній багатодітній сім'ї. 1952 року закінчив середню школу. Серцем рвався туди, звідки долинав гомін повстанських боїв, та був ще зовсім юний, а рух опору вщухав. Вирішив спершу здобути знання і досвід, аби знайти інші форми

спротиву. Вдягнув чужий для нього мундир офіцера міліції. Знайшов друзів-однодумців. Затріпотіли, як виклик тодішнім русифікаторам, синьо-жовті стяги над Вітвицею, Гошевом, Моршином... і ширилися від Львова до Донецька по містах, селах, залізничних вокзалах і поїздах, навчальних закладах, робітничих гуртожитках закличні антирежимні листівки... й накреслював стратегію і тактику боротьби підпільний

Три покоління Дяків

орган УНФ — журнал "Воля і Батьківщина"... І в усі ті заходи Михайло Дяк, виконуючи найризикованіші доручення, вкладав молодечий запал, уміння, енергію. Безоплатно, безкорисливо. Бо про яку винагороду може йти мова, коли прямуєш до мети.

Заметушилися спецслужби. Винохали. У березні 1967 р. кафебісти розгромили керівне ядро організації. Прокотилася хвиля арештів і судових процесів. Михайлови

Дяку присудили дванадцять років ув'язнення і п'ять років заслання. Владівирський централ, мордовський та пермський табори не зламали його духу, не похитнули переко-

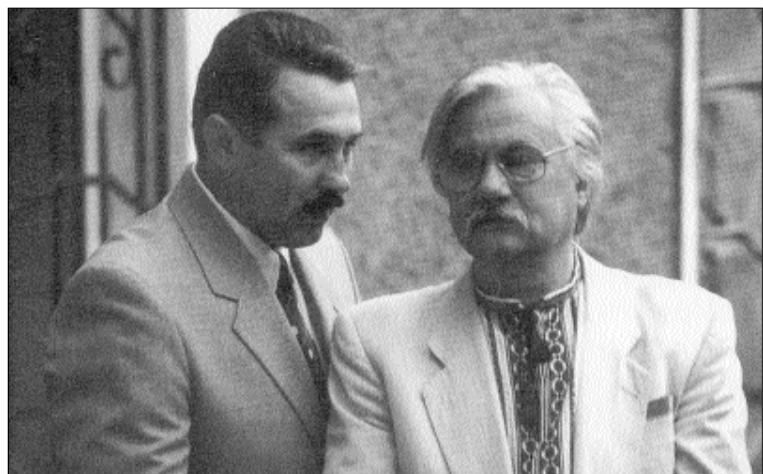
нать, але підірвали й відібрали здобуті висоти. Як справедливо відзначив у спогаді один із його співкамерників, ідеї державності і самостійності він "без найменших вагань... приніс у жертву свою долю, своє життя. І все це якось буденно, без високих фраз..."

Долаючи тернистий шлях до мети, Михайло Дяк сягнув своєї висоти, знайшов свій скарб і передав його, насамперед, своєму родові, а усім в Україні сущим залишив приклад безкорисного служіння її майбутньому. Вагоме підтвердження тому і книжка-альбом, так старанно упорядкована його сином, — відомим львівським поетом-бардом Олесем Дяком.

Сприймемо як символ безперервності роду поміщену там світліну, на якій біля пам'ятної таблиці-барельєфа Михайла Дяка виструнчилися син Олесь і внук Михайлик, і проймімося вірою у вічність і величчє майбутнє нашого народу.

І скріпімо ту віру, згадавши незнайомця-юнака з книжкою про Михайла Дяка у руках. Вірно, що для нього вона стане посібником при виборі мети свого життя. Вірно, що не лише для нього.

• Микола ДУБАС, м. Львів

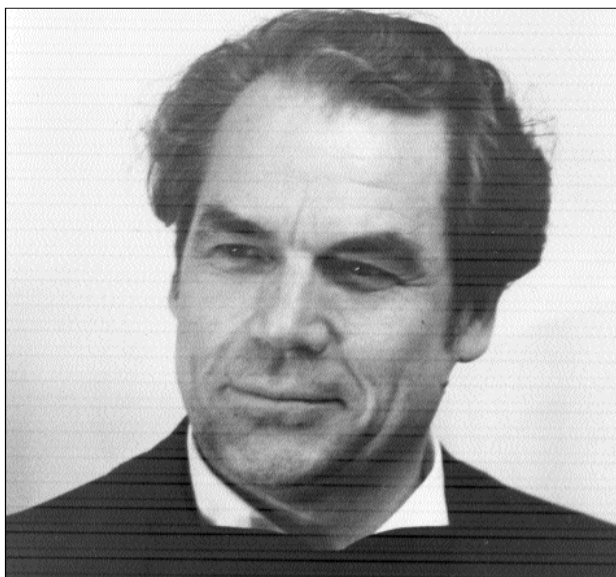
Олесь Дяк та Ігор Калинець (праворуч) на відкритті пам'ятного знака Михайлові Дяку. Івано-Франківськ, 2 вересня 2001 року

Сходження на пісенний Олімп почалося для Дмитра Гнатюка з хору Чернівецького музично-драматичного театру, а до того він співав у церковному хорі в рідному селі на Буковині й мріяв присвятити себе пісенному мистецтву. 1946 року став студентом Київської консерваторії і потрапив у клас видатного співака Івана Патржинського. Яскравий талант плюс навчання у чудового педагога швидко дали позитивні результати, — вже з другого курсу Дмитро Гнатюк виступає як соліст на сцені Оперної студії при консерваторії. А в Київському оперному театрі він дебютував 1951 року в опері "Наталка Полтавка".

Співуючи з видатними співаками, Дмитро Гнатюк протягом перших років творчості співав партії в операх. А загалом у репертуарі — понад сорок партій в операх вітчизняних і світових композиторів, серед яких — М. Лисенко, П. Чайковський, Дж. Верді, В.-А. Моцарт, Р. Вагнер, Ш. Гуно, М. Мусоргський та інші). У творчості артиста глядачів захоплювала органічна єдність вокального й акторського втілення образу, вміння різними засобами оперної і сценічної виразності розкрити глибокі людські характери, найпоетичніші відчуття серця й

Нещодавно Дмитру ГНАТЮКУ — українській оперній легенді — минуло 80 років. Уже понад півстоліття його унікальний голос зачаровує і надихає численних шанувальників, кількість яких не зменшується з роками. Так само, як не зменшуються енергія і творчий потенціал видатного співака.

часом навіть в екстремальних умовах. Президент також оголосив про надання Дмитрові Гнатюку звання Героя України.

Суто мистецька частина концерту виявилася дуже насиченою. Справжнє захоплення викликав виступ самого ювіляра, який більше години співав улюблені багатьма поколіннями пісні: "Черемшина", "Пісня про рушник", "А я люблю, люблю, як в юності", "Два кольори", "Летять, ніби чайки", "Гандзя" та багато інших. Такою надзвичайною енергією і творчим довголіттям можна тільки захоплюватися. А такої всенародній любові —

ЛЮБЛЮ. ЯК Е ЮНОСТІ!

біжних — О. Бородіна, М. Глінки, С. Рахманінова, М. Римського-Корсакова, П. Чайковського, Дж. Верді, А. Дворжака, Дж. Россіні, Ф. Шуберта...

Дмитро Михайлович прославив українську музичну культуру в багатьох країнах світу. Де б не співав українських народних пісень, — скрізь його спів мав

Михайлович заспівав кілька українських пісень, і журналісти написали в газетах, що це було надзвичайне інтерв'ю, завдяки якому вони зрозуміли душу українського народу, бо пісня сказала більше за слова. Взагалі ж Дмитро Гнатюк побував із гастрольми в багатьох країнах — США, Канаді, Франції, Японії, Німеччині, Польщі, Іспанії та інших.

Творча енергія Дмитра Михайловича яскраво проявилася не тільки у співочому мистецтві. З 1974 року він виступив як режисер оперних вистав. Серед його постановок — такі відомі опери, як "Аїда" Дж. Верді, "Мазепа" П. Чайковського — перелік можна продовжувати ще довго. А з 1988 року і донині Дмитро Гнатюк — головний режисер Театру опери та балету.

Свідченням незгасимості творчого вогню Дмитра Михайловича і справді всенародної любові до співака став ювілейний концерт-бенефіс "А я люблю, люблю як в юності" в палаці "Україна". Такого аншлагу пригадати важко — на жодних концертах розрекламованих російських поп-зірок, які постулюють себе народними й найулюбленішими, не спостерігалося такого ажіотажу. Оскільки багато людей пройшло за запрошеннями, то зрозуміло, що місць на всіх не вистачило, але шанувальники ладні були слухати улюбленого артиста навіть стоячи. Приємно, що серед слухачів були представники не тільки старшого покоління, які могли бачити й чути Дмитра Гнатюка у його зоряних ролях на сцені Оперного театру, а й молодша генерація, яка сприймала спів артиста з не

самбля "Кобза", Анатолій і Олексій Паламаренки, оперні співаки Володимир Гришко, Фемі Мустафаєв, Володимир Опенько, Ольга Нагорна, Оксана Дика, Микола Мозговий, Тарас Петриненко і Тетяна Горобець, Святослав Вакарчук, капела "Думка". Деякі з них співали пісні з репертуару Дмитра Гнатюка. Пролунало багато теплих слів на адресу ювіляра — його називали і гетьманом української культури, і говерлюючим мистецтвом, відзначали його величезний внесок не тільки в оперне мистецтво, а й у збереження і популяризацію української пісні. Тож вітаємо Дмитра Михайловича з днем народження, бажаємо улюбленому співаку незгасимої творчої енергії — тієї, яка багато років живить українську культуру.

Підготувала Катерина ТАРЧЕВСЬКА

Еней ("Енеїда" М. Лисенка)

меншим захопленням. Був на концерті і Президент Віктор Ющенко, який тепло привітав ювіляра з днем народження, згадав про його громадянську позицію, — адже Дмитро Михайлович багато їздив на зустрічі з виборцями в різні регіони України, виступав

Мазепа ("Мазепа" П. Чайковського)

Такий всенародній любові — по-доброму позаздрити. Одразу зрозуміло, хто насправді є народний артист — саме той, хто протягом кількох десятиліть збирає повні зали вдячних слухачів, той, чия творчість не старіє з часом.

душі. Складні партії у багатьох операх потребували постійного вдосконалення, але Дмитро Гнатюк знаходив час і для концертної та гастрольної діяльності. У

успіх. Бо нікого не могли залишити байдужими слова і мелодії таких популярних пісень, як "Гандзя", "Гей, наливайте", "З сиром пироги", "Іхав козак за Дунай", "Мав

Фігаро ("Севільський цирюльник" Дж. Россіні)

репертуарі Дмитра Михайловича сотні творів українських композиторів — С. Воробкевича, С. Гулака-Артемовського, М. Леонтовича, М. Лисенка, О. Нижанківського, О. Білаша, П. Майбороди, Д. Січинського, А. Кос-Анатольського, зару-

я раз дівчиноньку", "Ніч яка місячна", "Ой кум до куми залицявся", "Ой у полі три криниченьки". Сам співак в інтерв'ю розповідав про випадок, який трапився з ним в Австралії, коли на пресконференції не виявилось перекладача. Тоді Дмитро

СЛОВО Просвіти

Засновник:
Всеукраїнське товариство "Просвіта" імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА
Ярема ГОЯН
Павло МОВЧАН
Анатолій ПОГРІБНИЙ
Олександр ПОНОМАРІВ
Іван ЮЦУК

Заступник
головного редактора
за спеціальною тематикою
Іван ГОЛИБАРД
9-47 (тел./факс)

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
228-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
228-63-69

Літературний редактор
Олександра ТКАЧ
462-05-57

Відділ культури
Катерина ТАРЧЕВСЬКА
462-05-57

Відділ літератури
Марія КРИШТОПА
462-05-57

Відділ коректури
Тетяна МИХАЙЛЕНКО
Ірина СТЕЛЬМАХ
228-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Оксана ПЕТРИЧЕНКО
228-63-69.

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail:
slovo_prosvity@ukr.net

http://
slovo.prosvita.com.ua

Індекс газети
"Слово Просвіти" — 30617

Видруковано з готових фотоформ на комбінаті "Преса України" у середу. Зам № 3301214

Загальний наклад — 34800

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори.

Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій посилання на "Слово Просвіти" обов'язкове.

Передплатна ціна, враховуючи поштові послуги:
на місяць — 3,29 грн.
на 3 місяці — 9,59 грн.
на півроку — 19,18 грн.